ਆਤਮ ਪਰਮਾਤਮ
Atam Parmatam

Volume: XIV (Qtly.) April-June, 2020
Issue: 2 Dagshai Public School, Dagshai (Distt. Solan) H. P.
Price Rs. 2/-

A quarterly spiritual magazine for free distribution, dedicated to the aim of God-Realization, selfless service in the Name of God and fostering love and harmony amongst all religions and all beings.

EDITORIAL BOARD

FOUNDER
Late Bhai Sahib Bhai Raghbir Singh Bir

PATRON: S. Saran Singh, I.A.S. (Retd.)

CHIEF EDITOR: Dr. Jagjit Singh

ADVISORY BOARD: S. Bhagwant Singh Dalawari, I.F.S. (Retd.), Sh. J. P. Nanda

CIRCULATION MANAGERS: Mrs. Amarjit Kaur, B.A.LLB., Mrs. Jasjit Kaur

Pub. & Printer	:	**Amarjit Singh**
Owner	:	**Dagshai Public School**
Address and Place of Publication	:	**Dagshai Public School** Dagshai (Distt. Solan) Himachal Pradesh
Name and address of the Printing press	:	**HIMALYAN PRINTING PRESS** 3-5 M.C. Complex, Nr. Rly Station, Solan (H.P.)
Editor	:	**Amarjit Singh**

DONATION TO THE TRUST ARE EXEMPTED U/S 80-G OF I.T. Act 1961.
For Donations:
Name of Bank: **AXIS BANK**
Name of the Account:
Atam Science Trust
A/c Dagshai Public School
Account No. **91101032523690**
IFS Code - **UTIB0000666**

Crossed Cheques Can be sent to
Amarjit Singh
1936, Phase 10, Mohali - 160062
Mob.: 9815011936

ਤੱਤਕਰਾ (ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਗ)

1. ਸੰਪਾਦਕੀ 2
ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

2. ਬਾਰਹਮਾਹਾ 3
ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

3. ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਰਥਾਤ 'ਸਿੱਖ ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਖ਼ਦੇ ਹਨ?'' 9
ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਹਾਲੀ

4. ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਗਿਰਾਵਟ 15
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਬੀਰ'

5. *1699 ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਵਿਸਾਖੀ* 16
ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

6. *ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨ-ਝਲਕੀਆਂ* 21

English Section

1. Editorial 25
S. Amarjit Singh

2. Settlement at Kartarpur 27
Kharak Singh

3. Works (Bani) of Guru Nanak 30

4. Holy Name as Spiritual Healer 37

5. Khalsa - The Ideal Man 40
Dr. Jagjit Singh

6. The Ananda of Giving without Expectation 47
Kamal Jain

ਸੰਪਾਦਕੀ

'ਆਤਮ-ਪਰਮਾਤਮ' ਅੰਕ ਅਪ੍ਰੈਲ (ਵਿਸਾਖ), ਮਈ (ਜੇਠ), ਜੂਨ (ਹਾੜ) 2020 ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਲੜੀਵਾਰ ਵੈਸਾਖ, ਜੇਠ, ਹਾੜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਦਾ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲੜੀਵਾਰ ਰਾਗ ਮਾਝ ਅਤੇ ਰਾਗ ਤੁਖਾਰੀ ਵਿੱਚ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਾਠ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੀ। ਆਸ ਹੈ ਆਪ ਜੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋਗੇ ਜੀ। 13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਦਿਨ "ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ" ਹੈ। 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਕਰਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚ, ਨਿਆਂ, ਧਰਮ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਣ ਹੋਣ ਲਈ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਸੀਸ ਮੰਗੇ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਨਕਬ ਦੇ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਸੱਭ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਹ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੁਤੱਬਾ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਏਸੇ ਲਈ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ (ਦੂਜਾ) ਦਾ ਇਹ ਫੁਰਮਾਨ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ - "ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ"। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦੋਹਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਦੂਜਾ 26 ਮਈ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਮਹਾਨ ਪੁਰਬ ਹੈ। ਸੱਚ ਧਰਮ, ਨਿਆਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਇਸ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਸੰਤ-ਸਪਾਹੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਸਪੰਨਤਾ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਵੱਜੋਂ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਹੋਈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਲ 2019-2020 ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ 550 ਸਾਲਾ ਅਵਤਾਰ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਸ. ਖੜਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੇਖ ਛਾਪੇ ਸੀ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਲੇਖ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ - Settlement at Kartarpur ਅਤੇ Works of Guru Nanak Dev Ji ਆਸ ਹੈ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ। ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦ। ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭੱਲਾ।

ਦਾਸ: (ਡਾ.) ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ

ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ ਰਾਗ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧ ਅਤੇ ਰਾਗ ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੪

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਰਾਗ ਤੁਖਾਰੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਅਤੇ ਰਾਗ ਮਾਝ ਵਿਚ ਰਚੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਵਿਚ ਵੈਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਲ ਵਿਆਖਿਆ।

ਵੈਸਾਖ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਅਪ੍ਰੈਲ 13, 2020 ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ

ਰਾਗੁ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧ ਬਾਰਹਮਾਹਾ

ਵੈਸਾਖੁ

ਵੈਸਾਖੁ ਭਲਾ ਸਾਖਾ ਵੇਸ ਕਰੇ॥
ਧਨ ਦੇਖੈ ਹਰਿ ਦੁਆਰਿ ਆਵਹੁ ਦਇਆ ਕਰੇ॥
ਘਰਿ ਆਉ ਪਿਆਰੇ ਦੁਤਰ ਤਾਰੇ
ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਅਢੁ ਨ ਮੋਲੋ॥
ਕੀਮਤਿ ਕਉਣ ਕਰੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵਾਂ ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਵੈ ਢੋਲੋ॥
ਦੂਰਿ ਨ ਜਾਨਾ ਅੰਤਰਿ ਮਾਨਾ
ਹਰਿ ਕਾ ਮਹਲੁ ਪਛਾਨਾ॥
ਨਾਨਕ ਵੈਸਾਖੀਂ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਵੈ
ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਨੁ ਮਾਨਾ॥ *ਅੰਗ - 1108*

ਵੈਸਾਖ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਬੜਾ ਸੁਹਾਵਣਾ, ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਤੇ ਚੰਗਾ ਲਗਣ ਵਾਲਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਣਕਾਂ ਦੇ ਖੇਤ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਭਰ ਜੋਬਨ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਸਫਲ ਹੋਈ ਮਿਹਨਤ ਵੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਧੰਨਵਾਦ ਵਿਚ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕਰਕੇ, ਲੈਣ ਦੇਣ ਮੁਕਾ ਦੇ ਉਹ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਵੀ ਭਰ ਜੋਬਨ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਵਲ ਹੀ ਹਰਿਆਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਮਨ ਖਿੜ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਰੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਟਹਿਣੀਆਂ ਸੋਹਣੇ ਕਪੜੇ ਪਾ ਸਜਾਵਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। (***ਵੈਸਾਖੁ ਭਲਾ ਸਾਖਾ ਵੇਸ ਕਰੇ***) ਨਵੀਆਂ ਫੁੱਟੀਆਂ ਲਗਰਾਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਨਿਕਲੇ ਨਰਮ ਨਰਮ ਕੂਲੇ ਕੂਲੇ, ਹਰੇ ਕਚੂਚ ਪੱਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੰਗ ਰੂਪ ਬਖਸ਼ਦੇ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਗਰਾਂ ਦਾ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਨਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੀ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਧੂਹ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਤੇ ਖਲੋਤੀ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਾ ਰਾਹ ਤਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤ ਰਾਣੀ ਦਾ ਸੁਹਜ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਮਾਹ ਭਰੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ-ਦਰ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੂਕ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ! ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉ। ***(ਧਨ ਦੇਖੈ ਹਰਿ ਦੁਆਰਿ ਆਵਹੁ ਦਇਆ ਕਰੇ)।*** ਹੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ, ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ-ਘਰ ਵਿਚ ਆ ਵਸੋ ਤਾਕਿ ਇਹ ਬਿਖਮ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਾਰ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਨਿਮਾਣੀ ਨਿਤਾਣੀ ਦਾ ਕੌਡੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ। ***(ਘਰਿ ਆਉ ਪਿਆਰੇ ਦੁਤਰ ਤਾਰੇ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਅਢੁ ਨ ਮੋਲੋ)*** ਪਰ ਹੇ ਮਿਤ੍ਰ-ਪ੍ਰਭੂ! ਜੇ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲਗ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਕੌਣ ਮੇਰਾ ਮੁੱਲ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ***(ਕੀਮਤਿ ਕਉਣ ਕਰੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵਾਂ ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਵੈ ਢੋਲੋ)*** ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰਾ ਅੱਧੀ ਕੌਡੀ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਅਮੁੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਐਸਾ ਅਨੁਭਵ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵਸ

ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਟਿਕਾਣੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਵਸਦਾ ਹੈਂ। ***(ਦੂਰਿ ਨ ਜਾਨਾ ਅੰਤਰਿ ਮਾਨਾ ਹਰਿ ਕਾ ਮਹਲੁ ਪਛਾਨਾ)*** ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਸਾਖ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਉਹ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪਤੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ***(ਨਾਨਕ ਵੈਸਾਖੀਂ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਵੈ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਨੁ ਮਾਨਾ)***

ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੈਸਾਖ ਦੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ-ਦੀਦਾਰ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਰਾਗ ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਹਲਾ ੫

ਵੈਸਾਖਿ ਧੀਰਨਿ ਕਿਉ ਵਾਢੀਆ ਜਿਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਛੋਹੁ ॥
ਹਰਿ ਸਾਜਨੁ ਪੁਰਖੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੈ ਲਗੀ ਮਾਇਆ ਧੋਹੁ ॥
ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਨ ਸੰਗਿ ਧਨਾ ਹਰਿ ਅਵਿਨਾਸੀ ਓਹੁ ॥
ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਝੂਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ ॥
ਇਕਸੁ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਅਗੈ ਲਈਅਹਿ ਖੋਹਿ ॥
ਦਯੁ ਵਿਸਾਰਿ ਵਿਗੁਚਣਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ॥
ਪ੍ਰੀਤਮ ਚਰਣੀ ਜੋ ਲਗੇ ਤਿਨ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਹੁ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ॥
ਵੈਸਾਖੁ ਸੁਹਾਵਾ ਤਾਂ ਲਗੈ ਜਾ ਸੰਤੁ ਭੇਟੈ ਹਰਿ ਸੋਇ ॥
ਅੰਗ - 133

ਵੈਸਾਖ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਬੜੀ ਸੁਹਾਵਣੀ ਰੁੱਤ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਰੀਝਾਂ ਵਾਲਾ ਮਹੀਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵੈਸਾਖ ਦੇ ਇਸ ਸੁਹਾਵਣੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਕਿਵੇਂ ਟਿਕ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੋਂ ਵਿਛੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਤੀ-ਪਿਆਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਅਤੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ***(ਵੈਸਾਖਿ ਧੀਰਨਿ ਕਿਉ ਵਾਢੀਆ ਜਿਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਛੋਹੁ)*** ਵਿਛੋੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੁਖ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਦੁਖ ਹੈ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਜੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਉਦਮ-ਸ਼ੀਲ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਮਰ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਬੜੀ ਦੁਖਦਾਈ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨ-ਮੋਹਣੀ ਮਾਇਆ ਚੰਬੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਸੱਜਣ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ***(ਹਰਿ ਸਾਜਨੁ ਪੁਰਖੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੈ ਲਗੀ ਮਾਇਆ ਧੋਹ)*** ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਉਹ ਇਹ ਸਚਾਈ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾ ਪੁੱਤਰ, ਨਾ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਨਾ ਧਨ, ਕੋਈ ਭੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਭਦਾ, ਇਕ ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਵਾਲਾ ਅਸਲ ਸਾਥੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਹਿਜ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਜੀਵਨ-ਮਨੋਰਥ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ***(ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਨ ਸੰਗਿ ਧਨਾ ਹਰਿ ਅਵਿਨਾਸੀ ਓਹੁ)***

ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਬਨਿਤਾ ਸੁਤ ਬੰਧਪ ਇਸਟ ਮੀਤ ਅਰੁ ਭਾਈ ॥
ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਕੇ ਮਿਲੇ ਸੰਜੋਗੀ ਅੰਤਹਿ ਕੋ ਨ ਸਹਾਈ ॥
ਅੰਗ - 700

ਇਸ ਸਚਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਨਾਸ਼ਵੰਦ ਸੰਸਾਰਕ ਧੰਦਿਆਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ, ਉਲਝ ਉਲਝ ਕੇ ਆਪਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਆਤਮਿਕ ਮੌਤ ਮਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੁਖ ਸਹੇੜ ਰਹੀ ਹੈ। ***(ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਝੂਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ)*** ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਘੁੱਪ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਭੁਲੀ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਭੂ-ਨਾਮ ਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਣ ਵਾਲੀ ਅਮੋਲਕ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਰਜੋ, ਤਮੋ, ਸਤੋ ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੋਹ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੀਵ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ***(ਇਕਸੁ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਨੁ ਅਗੈ ਲਈਅਹਿ ਖੋਹਿ)***

ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ –

ਕਰਮ ਧਰਮ ਪਾਖੰਡ ਜੋ ਦੀਸਹਿ ਤਿਨ ਜਮੁ ਜਾਗਾਤੀ ਲੂਟੈ॥
ਅੰਗ - 747

ਇਹ ਅਟੱਲ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਨ ਨਾਲ, ਭੁੱਲਣ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਖੁਆਰੀ ਹੀ ਖੁਆਰੀ ਹੈ ***(ਹਰਿ ਬਿਸਰਤਿ ਸਦਾ ਖੁਆਰੀ)*** ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿੰਦ ਦਾ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ***(ਦਯੁ ਵਿਸਾਰਿ ਵਿਗੁਚਣਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ)*** ਇਸ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਚਰਨੀਂ ਲਗਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਭਲੀ ਸੋਭਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ***(ਪ੍ਰੀਤਮ ਚਰਣੀ ਜੋ ਲਗੇ ਤਿਨ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਸੋਇ)***

ਤਾਂ ਤੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰੇ ਦਰ ਤੇ ਸੰਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤੇਰਾ ਦਿਲ-ਰੱਜਵਾਂ ਪਿਆਰ ਤੇ ਮਿਲਾਪ ਨਸੀਬ ਹੋਵੇ। ***(ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਹੁ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਇ)*** ਵਿਸਾਖ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੈ, ਸੋਹਣਾ ਹੈ, ਖੇੜੇ ਤੇ ਹਰਿਆਵਲ ਵਾਲਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿੰਦ ਨੂੰ ਵਿਸਾਖ ਦਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਤਾਂ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜੇ ਹਰੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ। ***(ਵੈਸਾਖੁ ਸੁਹਾਵਾ ਤਾਂ ਲਗੈ ਜਾ ਸੰਤੁ ਭੇਟੈ ਹਰਿ ਸੋਇ)*** ਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜੁੱਟ ਜਾਣਾ ਹੀ ਸਰਵੋਤਮ ਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਸੁਖ, ਸਹਿਜ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਹੈ। ਇਹੋ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਹੈ।

ਜੇਠੁ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਮਈ 14, 2020 ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ

ਰਾਗੁ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧ ਬਾਰਹਮਾਹਾ
ਮਾਹੁ ਜੇਠੁ ਭਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਕਿਉ ਬਿਸਰੈ॥
ਥਲ ਤਾਪਹਿ ਸਰ ਭਾਰ ਸਾ ਧਨ ਬਿਨਉ ਕਰੈ॥
ਧਨ ਬਿਨਉ ਕਰੇਦੀ ਗੁਣ ਸਾਰੇਦੀ ਗੁਣ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵਾ॥
ਸਾਚੈ ਮਹਲਿ ਰਹੈ ਬੈਰਾਗੀ ਆਵਣ ਦੇਹਿ ਤ ਆਵਾ॥
ਨਿਮਾਣੀ ਨਿਤਾਣੀ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕਿਉ
ਪਾਵੈ ਸੁਖ ਮਹਲੀ॥
ਨਾਨਕ ਜੇਠਿ ਜਾਣੈ ਤਿਸੁ ਜੈਸੀ
ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਗੁਣ ਗਹਿਲੀ॥ ਅੰਗ - 1108

ਜੇਠ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਸਿਖਰਾਂ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ਭੱਠ ਵਾਂਗ ਭਖਦੀ ਹੈ। ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਗਰਮੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਨਾ ਬਹੁਤ ਕਠਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਅੰਦਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਦੀ ਤਪਸ਼, ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਜੋ ਅੰਦਰ ਲੂਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਲੂੰਦਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੀਉੜਾ ਤਪਸ਼ ਨਾਲ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ –

ਜੀਉ ਤਪਤੁ ਹੈ ਬਾਰੋ ਬਾਰ॥
ਤਪਿ ਤਪਿ ਖਪੈ ਬਹੁਤੁ ਬੇਕਾਰ॥
ਜੈ ਤਨਿ ਬਾਣੀ ਵਿਸਰਿ ਜਾਇ॥
ਜਿਉ ਪਕਾ ਰੋਗੀ ਵਿਲਲਾਇ॥ ਅੰਗ - 661

ਜੇ ਅੰਦਰ ਸੀਤਲ ਹੋਵੇ, ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤ, ਸਹਿਜ ਅਨੰਦ ਵਸਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਰਮੀ ਕੁਝ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਜੇਠ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਪਿੰਡਾ ਲੂਹ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਛਾਤੀ ਸੀਤਲ ਮਨੁ ਤਨੁ ਠੰਢਾ॥
ਜਨਮ ਮਰਣ ਕੀ ਮਿਟਵੀ ਡੰਝਾ॥
ਕਰੁ ਗਹਿ ਕਾਢਿ ਲੀਏ ਪ੍ਰਭਿ ਅਪੁਨੈ
ਅਮਿਉ ਧਾਰਿ ਦ੍ਰਿਸਟੰਗਨਾ॥ ਅੰਗ - 1080

ਸੁਖ, ਸਹਿਜ, ਸ਼ਾਂਤੀ, ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਠੰਢਕ ਦਾ ਸੋਮਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਭਨਾਂ ਘਟਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਤੇ ਮਿਲਾਪ ਹੀ ਜੀਵ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਅਤੇ ਜੇਠ ਦੀਆਂ ਤਪਦੀਆਂ ਲੋਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਰਲ ਅਰਥ – ਜੇਠ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸ਼ੁਭ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਮਹੀਨੇ, ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸ਼ੁਭ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਭੁਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਜੇਠ ਦੀ ਭਲੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਉਂ ਵਿਸਰੇ? ***(ਮਾਹੁ ਜੇਠੁ ਭਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਕਿਉ ਬਿਸਰੈ॥)*** ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਜੇਠ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਲੋਅ ਪੈਣ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਭੱਠ ਵਾਂਗ ਤਪਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਅੰਦਰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਨਾਲ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਤੜਫ

ਉਠਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਨਾਲ ਵਿਆਕੁਲ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪਤੀ-ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੂਰ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ***(ਥਲ ਤਾਪਹਿ ਸਰ ਭਾਰ ਸਾਧਨ ਬਿਨਉ ਕਰੈ।।)*** ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ-ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭਾਅ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦੀ ਹੈ ***(ਧਨ ਬਿਨਉ ਕਰੇਦੀ ਗੁਣ ਸਾਰੇਦੀ ਗੁਣ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵਾ॥)*** ਗੁਣ-ਗਾਇਨ, ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਗੁਣੀ-ਨਿਧਾਨ, ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ -

ਨਾਨਕ ਗਾਵੀਐ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ॥ ਅੰਗ - 2

ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੁਣ ਚੰਗੇ ਵੀ ਲਗਦੇ ਹਨ -

ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਣ ਹਰਿ ਭਾਵਦੇ ਸੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਪਾਏ॥
ਅੰਗ - 725

ਇਸ ਲਈ ਗੁਣੀ-ਨਿਧਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਣ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਬਖਾਨ, ਗਾਇਨ ਤੇ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਕਰਮ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਬੈਰਾਗੀ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਸਰਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਨਿਰਗੁਣ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੱਚ ਦਾ ਮਹੱਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਪੁੱਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਨਦਰ ਹੋਵੇ, ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਅ ਜਾਵੇ, ਚੰਗੀ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਕੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ***(ਸਾਚੈ ਮਹਲਿ ਰਹੈ ਬੈਰਾਗੀ ਆਵਣ ਦੇਹਿ ਤ ਆਵਾ)।*** ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਪਣੇ ਬਲ ਬੋਤੇ ਇਹ ਮਿਲਾਪ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਕਾਰਨ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਕਾਰਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਿਢਾਲ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਹਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਿਵੇਂ ਮਾਣ ਸਕਦੀ ਹੈ? ***(ਨਿਮਾਣੀ ਨਿਤਾਣੀ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕਿਉ ਪਾਵੈ ਸੁਖ ਮਹਲੀ॥)*** ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਠ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੜਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ ਪਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ-ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਸ਼ਾਂਤ-ਚਿੱਤ-ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਭੂ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਪਾਤਰ ਬਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਜ ਸਦਾ ਲਈ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ***(ਨਾਨਕ ਜੇਠਿ ਜਾਣੈ ਤਿਸੁ ਜੈਸੀ ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਗੁਣ ਗਹਿਲੀ॥)***

ਰਾਗ ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਹਲਾ ੫

ਜੇਠ-ਸੰਗਰਾਂਦ 14 ਮਈ 2020, ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ

ਹਰਿ ਜੇਠਿ ਜੁੜੰਦਾ ਲੋੜੀਐ ਜਿਸੁ ਅਗੈ ਸਭਿ ਨਿਵੰਨਿ॥
ਹਰਿ ਸਜਣ ਦਾਵਣਿ ਲਗਿਆ ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਈ ਬੰਨਿ॥
ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭ ਉਨ ਲਗੈ ਨਾਹੀ ਸੰਨਿ॥
ਰੰਗ ਸਭੇ ਨਾਰਾਇਣੈ ਜੇਤੇ ਮਨਿ ਭਾਵੰਨਿ॥
ਜੋ ਹਰਿ ਲੋੜੇ ਸੋ ਕਰੇ ਸੋਈ ਜੀਅ ਕਰੰਨਿ॥
ਜੋ ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਸੇਈ ਕਹੀਅਹਿ ਧੰਨਿ॥
ਆਪਣ ਲੀਆ ਜੇ ਮਿਲੈ ਵਿਛੁੜਿ ਕਿਉ ਰੋਵੰਨਿ॥
ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ਪਰਾਪਤੇ ਨਾਨਕ ਰੰਗ ਮਾਣੰਨਿ।।
ਹਰਿ ਜੇਠੁ ਰੰਗੀਲਾ ਤਿਸੁ ਧਣੀ
ਜਿਸ ਕੈ ਭਾਗੁ ਮਥੰਨਿ॥ ਅੰਗ - 134

ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਝੁਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਰਤਾ, ਭਰਤਾ, ਹਰਤਾ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ, ਜਿੱਸ ਅੱਗੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਸਿਰ ਨਿਵਾਂਦੇ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਾਂਗ ਜੇਠ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ***(ਹਰਿ ਜੇਠਿ ਜੁੜੰਦਾ ਲੋੜੀਐ ਜਿਸੁ ਅਗੈ ਸਭਿ ਨਿਵੰਨਿ॥)*** ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗਿਆਂ, ਸਾਰੇ ਡਰ, ਫਿਕਰ, ਅੰਦੇਸ਼ੇ, ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਮਾਂ ਦਾ ਡਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਜੇ ਹਰੀ ਸੱਜਣ ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੇ ਰਹੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ

ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁੱਕਣ ਦਿੰਦਾ, ਜਮ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਵੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਲੈਣ ***(ਹਰਿ ਸਜਣ ਦਾਵਣਿ ਲਗਿਆ ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਈ ਬੰਨਿ॥)*** ਲੋਕ ਦੁਨਿਆਵੀ ਧਨ ਦੌਲਤ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਆਦਿਕ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਦੌੜ ਭੱਜ ਕਰਦੇ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਧਨ ਦੇ ਚੋਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਤੌਖਲਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਧਨ ਐਸਾ ਕੀਮਤੀ ਧਨ ਹੈ, ਐਸੇ ਹੀਰੇ ਮੋਤੀ, ਲਾਲ ਹਨ ਜੋ ਚੁਰਾਏ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ***(ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭ ਉਨ ਲਗੈ ਨਾਹੀ ਸੰਨਿ॥)***

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜਿਤਨੇ ਵੀ ਕੌਤਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾਮ ਰਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਲਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਵਲੋਂ ਐਸੀ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਓਹੀ ਕੁਝ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਜੀਵ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ***(ਰੰਗ ਸਭੇ ਨਾਰਾਇਣੈ ਜੇਤੇ ਮਨਿ ਭਾਵੰਨਿ॥ ਜੋ ਹਰਿ ਲੋੜੇ ਸੋ ਕਰੇ ਸੋਈ ਜੀਅ ਕਰੰਨਿ॥)*** ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਜੀਵ ਉਸ ਦੀ ਸਿਫਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਵਿਚ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਧਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਆਦਰ ਤੇ ਮਾਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ***(ਜੋ ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਸੇਈ ਕਹੀਅਹਿ ਧੰਨਿ)*** ਪਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਆਪਣੇ ਉਦਮ ਦੀ ਹੰਗਤਾ, ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਵਿਘਨ ਹੈ। ਜੇ ਜੀਵ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਦੁਖੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ? ***(ਆਪਣ ਲੀਆ ਜੇ ਮਿਲੈ ਵਿਛੁੜਿ ਕਿਉ ਰੋਵੰਨਿ॥)*** ਇਹ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਦਾਤ ਹੈ -

ਦਾਤੀ ਸਾਹਿਬ ਸੰਦੀਆ ਕਿਆ ਚਲੈ ਤਿਸੁ ਨਾਲਿ॥
ਇਕਿ ਜਾਗੰਦੇ ਨਾ ਲਹਨਿ ਇਕਨਾ ਸੁਤਿਆ ਦੇਇ ਉਠਾਲਿ॥
ਅੰਗ - 1385

ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਦਾਤਿ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਅਨੰਦ ਉਹ ਜੀਵ ਮਾਣਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਥ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਸਾਧੂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ***(ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ਪਰਾਪਤੇ ਨਾਨਕ ਰੰਗ ਮਾਣੰਨਿ॥)*** ਪਰ ਇਹ ਦਾਤ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਜਾਗਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜੇਠ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਬਖਸ਼ਿਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ***(ਹਰਿ ਜੇਠੁ ਰੰਗੀਲਾ ਤਿਸੁ ਧਣੀ ਜਿਸ ਕੈ ਭਾਗੁ ਮਥੰਨਿ॥)*** ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਸਾਡੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਸੰਸਕਾਰ ਹਨ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਵਲ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਕਾਰਨ, ਉਤਮ ਭਾਗਾਂ ਕਾਰਨ ਸਾਧ ਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ॥
ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ॥ ਅੰਗ - 204

ਅਸਾੜ੍ਹ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਜੂਨ 14, 2020 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ

ਆਸਾੜੁ (ਹਾੜ) ਰਾਗ ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧

ਆਸਾੜੁ ਭਲਾ ਸੂਰਜੁ ਗਗਨਿ ਤਪੈ॥ ਹਾੜ੍ਹ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਸ਼ੁਭ ਹੈ, ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਜੋਰਾਂ ਨਾਲ ਤਪਦਾ ਹੈ। **ਧਰਤੀ ਦੂਖ ਲਹੈ ਸੋਖੈ ਅਗਨਿ ਭਖੈ॥** ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਕਾਰਨ ਧਰਤੀ ਦੀ ਨਮੀ ਸੁਕਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੰਜ ਧਰਤੀ ਦੁਖ ਸਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਜੀਅ ਜੰਤ ਔਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਤੀ ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਭਖਦੀ ਹੈ। **ਅਗਨਿ ਰਸੁ ਸੋਖੈ, ਮਰੀਐ ਧੋਖੈ, ਭੀ ਸੋ ਕਿਰਤੁ ਨ ਹਾਰੇ॥** ਸੂਰਜ ਦੀ ਅਗਨੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ, ਰਸਾਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੀ ਜਿੰਦ ਕ੍ਰਾਹ ਕ੍ਰਾਹ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸੂਰਜ ਆਪਣਾ ਕਰਤੱਵ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਤਪਸ਼

ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। **ਰਥੁ ਫਿਰੈ ਛਾਇਆ ਧਨ ਤਾਕੈ ਟੀਡੁ ਲਵੈ ਮੰਝਿ ਬਾਰੇ॥** ਸੂਰਜ ਦਾ ਰੱਥ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਪਸ਼ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਛਾਂ ਭਾਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ (ਕਮਜ਼ੋਰ ਜੀਵ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਭਾਲਦੇ ਹਨ)? ਤਪਸ਼ ਕਾਰਨ ਬੀਂਡਾ ਭੀ ਬਾਹਰ ਜੂਹ ਵਿਚ ਟੀਂ ਟੀਂ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਲਈ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। **ਅਵਗਣ ਬਾਧਿ ਚਲੀ ਦੁਖ ਆਗੈ ਸੁਖੁ ਤਿਸੁ ਸਾਚੁ ਸਮਾਲੇ॥** ਜਿਹੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਸਮੇਂ ਮੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਸਿਰ ਤੇ ਬੰਨੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਦਾ ਦੁਖ ਅਵੱਸ਼ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਵੱਸ਼ ਸੁਖ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। **ਨਾਨਕ ਜਿਨ ਕੋ ਇਹੁ ਮਨੁ ਦੀਆ ਮਰਣ ਜੀਵਣੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲੇ॥** ਹੇ ਨਾਨਕ! ਜਿਸ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਹਰੀ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਦੀਵੀ ਸਾਥ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਾੜ ਦੀ ਕਹਿਰ-ਤਪਸ਼, ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੇਕ ਪੋਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਅਸਾੜ੍ਹ (ਹਾੜ ਦਾ ਮਹੀਨਾ) ਰਾਗ ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਹਲਾ ੫

ਆਸਾੜੁ ਤਪੰਦਾ ਤਿਸੁ ਲਗੈ ਹਰਿ ਨਾਹੁ ਨ ਜਿੰਨਾ ਪਾਸਿ॥ ਹਾੜ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਉਸ ਜੀਵ ਨੂੰ ਤਪਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਬੰਦੇ ਹਾੜ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਾਂਗ ਤਪਦੇ ਕਲਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ-ਪਤੀ ਨਹੀਂ ਵਸਦਾ। ਖਸਮ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਸੁਖੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? **ਜਗਜੀਵਨ ਪੁਰਖੁ ਤਿਆਗਿ ਕੈ ਮਾਣਸ ਸੰਦੀ ਆਸ॥** ਜੋ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ, ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਛੱਡ ਕੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਟੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? **ਦੁਯੈ ਭਾਇ ਵਿਗੁਚੀਐ ਗਲਿ ਪਈਸੁ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸ॥** ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਰਿਹਾਂ ਖੁਆਰ ਹੀ ਹੋਈਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਪਤੀ-ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਆਸਾਂ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਜਮ ਦੀ ਫਾਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਦਾ ਡਰ ਭੈ ਵਿਚ ਹੀ ਬਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। **ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੋ ਲੁਣੈ ਮਥੈ ਜੋ ਲਿਖਿਆਸੁ॥** ਕੁਦਰਤਿ ਦਾ ਅਟੱਲ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜੈਸਾ ਬੀਜਦਾ ਹੈ, ਤੈਸਾ ਹੀ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਮੱਥੇ ਦੇ ਲੇਖ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਭੋਗਣੇ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। **ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ ਪਛੁਤਾਣੀ ਉਠਿ ਚਲੀ ਗਈ ਨਿਰਾਸ॥** ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੀ ਜਦੋਂ ਜੀਵਨ ਆਯੂ ਦੀ ਰਾਤ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ, ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ, ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਦਿਲ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। **ਜਿਨ ਕੌ ਸਾਧੂ ਭੇਟੀਐ ਸੋ ਦਰਗਹਿ ਹੋਇ ਖਿਲਾਸੁ॥** ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ ਸੰਤ ਜਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸੁਰਖਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਆਦਰ ਮਾਣ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। **ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭ ਆਪਣੀ ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਹੋਇ ਪਿਆਸ॥** ਤਾਂਤੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਕਰ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਦਰਸਨਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ। **ਪ੍ਰਭ ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਕੋ ਨਹੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥** ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੇਰਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਆਸਰਾ, ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾਨਕ ਦੀ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਇਹੋ ਅਰਦਾਸ, ਬੇਨਤੀ ਹੈ। **ਆਸਾੜੁ ਸੁਹੰਦਾ ਤਿਸੁ ਲਗੈ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਹਰਿ ਚਰਣ ਨਿਵਾਸ॥** ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤਪਦਾ ਹਾੜ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਵੀ ਸੁਹਾਵਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੁਖ ਕਲੇਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਦੇ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਰਥਾਤ 'ਸਿੱਖ ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਖ਼ਦੇ ਹਨ?

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੁਹਾਲੀ
99155 91814

ਮਾਣਯੋਗ ਪਾਠਕੋ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਹੇਠ ਲਿੱਖੇ ਮੇਰੇ (ਲੇਖਕ) ਦੇ ਵਿੱਕਲੋਤਰੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਲੇਖਕ, ਇੱਕ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਕਸਰ ਉਪੋਰਕਤ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਅੱਜ ਦੇ ਆਗੂ, ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕਣ ਖ਼ਾਤਰ, ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ, ਨਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਵੱਧਣ-ਫੁਲਣ 'ਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਨਿਭਾ ਰਹੇ। ਉਹ ਵੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਗਿਆਨਵਾਨ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਬੇਲੋੜਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਸਿੱਖੀ 'ਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ (ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ) ਛੱਕਣਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ", ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ, ਅੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਅਨਜਾਣੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਚਾਈ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਖ਼ਾਮੀ ਦੇ ਕਾਰਣ, ਕੁਝ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਾਸ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਕਿਓਂ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਚ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਮੇਰੀ (ਲੇਖਕ ਦੀ) ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਰ ਉਹ ਇਨਸਾਨ, ਜੋ ਵਾਹਦ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਜੋ ਹਰ ਸਮੇਂ ਜੀਵਾਂ ਅਤੇ ਕੁੱਦਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾਂ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਜ਼ਾ ਭਾਵ ਹੁਕਮਿ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਾਂ ਦਾ 'ਅੰਤ' ਵੀ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮਨਾਂ ਸਦੈਵ ਕਾਲ ਲਈ ਹੋਂਦ 'ਚ (ਸਤਿ ਨਾਮੁ) ਹੈ, ਜਿਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦੀ ਘਾੜ੍ਹਤ ਘੜ੍ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪੁਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ), ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਿਰਭਉ ਹੈ, ਨਿਰਵੈਰੁ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਹੈ (ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ), ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਜੂਨਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ-ਜਾਂਦੀ (ਅਜੂਨੀ) ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਤੋਂ ਬਣੀ ਹੈ (ਸੈਭੰ) ਅਤੇ (ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਵਲ ਇਕੋ-ਇਕ ਹੈ ( )-"ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਏਕੋ ਹੈ, ਏਕੋ ਹੈ ਭਾਈ ਏਕੋ ਹੈ॥"(ਅੰਗ 350), 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਧਰਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਭਾਵ ਨੇਕ, ਸੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ), ਕਿਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਛੋਟਾ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇਦਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਸਾਫ਼ਟ-ਵੇਅਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੋਵੇ ਭਾਵ ਕਿੱਤਾ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ। 'ਨਾਮੁ' ਜਪਦਾ ਹੈ, 'ਨਾਮੁ' ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ, 'ਰਾਮ', 'ਰਹੀਮ', 'ਅਲਾਹ', 'ਗੋਬਿੰਦ', 'ਨਾਰਾਇਣ', 'ਗੋਪਾਲ', 'ਹਰੀ', 'ਬੀਠਲ', 'ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ', 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ', 'ਸਤਿਨਾਮ', ਆਦਿ ਜਪਦਾ ਹੈ "ਕੋਈ ਬੋਲੈ ਰਾਮ ਰਾਮ ਕੋਈ ਖੁਦਾਇ ॥ ਕੋਈ ਸੇਵੈ ਗੁਸਈਆ ਕੋਈ ਅਲਾਹਿ ॥"(ਪੰ.885)। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ, ਮੜ੍ਹੀਆਂ-ਮਸਾਣਾਂ, ਮੂਰਤੀਆਂ-ਬੁੱਤਾਂ, ਕਬਰਾਂ ਜਾਂ ਮਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੂਜਦਾ ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਨਮਤੀ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਕੇਵਲ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ 'ਨਾਮੁ' ਦਾ ਜਾਪ (ਸਿਮਰਨ, ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ) ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ

ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ 'ਚੋਂ ਲੋੜ-ਵੰਦਾਂ ਨਾਲ ਵੰਡ ਕੇ ਛੱਕਦਾ ਹੋਵੇ, "ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ, ਗ਼ਰੀਬ ਦਾ ਮੂੰਹ", ਦੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। (ਉਸ ਨੇ ਹਾਲੀ 'ਕੇਸ' ਰੱਖੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਹੋਏ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕੁੱਲ, ਕਿਸੇ ਅਖੌਤੀ ਜਾਤਿ-ਬਰਾਦਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਰੰਗ ਜਾਂ ਨਸਲ ਦਾ ਹੈ, ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਤਰੀ ਹੈ). ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਧਾਂਤ-"ਕਿਰਤ ਕਰੋ, ਨਾਮੁ ਜਪੋ, ਵੰਡ ਛੱਕੋ" 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ 'ਸਿੱਖ' ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਦਾਸ ਇੱਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ ਭਾਵ 'ਸਿੰਘ'ਸੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੀ ਹੈ ਜੇ ਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਤਿੱਤ ਸਿੱਖ ਅਖਵਾਏਗਾ (ਜਿਹੜਾ ਸਿੰਘ, ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਨਿਵਾਉਣ ਵੱਲ ਭਾਵ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਸਨੂੰ 'ਪਤਿੱਤ' ਆਖਦੇ ਹਨ)।

ਲੇਖਕ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਹੱਡ-ਬੀਤੀਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਪਾਠਕਾਂ, ਜੋ ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸੰਜੀਦਾ ਹਨ, ਤਸੱਲੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਵਾ ਦੇਣਗੀਆਂ:-

ਮੇਰੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਸਨ- ਪੰਡਿਤ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਬੜੇ ਪਿਆਰ-ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ, ਨਿੱਤਨੇਮ ਭਾਵ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸੋ-ਦਰੁ (ਰਹਿਰਾਸ) ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ, ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨਾਂ ਅਤੇ ਨੇਮ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਹਿਜ ਪਾਠ, ਸੈਂਚੀਆਂ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ, ਦਾਸ ਬਚਪਨ 'ਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭਾਵ ਨਿਵਾਸ-ਅਸਥਾਨ ਗਏ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਤੇ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਕਿਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ, ਪਾਠ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ? ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੇ ਪੈਸਾ ਉਧਾਰੀ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤੋਂ ਛੁੱਟਕਾਰੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ, ਪਾਠ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ-ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਪੰਡਤ ਜੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਸੀ, ਜੋ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ 'ਚ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਨਹੀਂ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਵਾਸਤੇ ਪਾਠ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੂੰ 'ਸਿਖ ਕਹੋਗੇ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ', ਕਿਓਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਤਾਂ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੇ ਨਾਲੇ ਮਾਲਾ ਫੇਰਦੇ ਸਮੇਂ ਰਾਮ-ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਹੋਰ ਹੱਡ-ਬੀਤੀ: "ਅਸੀਂ ਸੰਨ 1955 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1984 ਤੱਕ, ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਰਾਣਾ ਪਰਤਾਪ ਬਾਗ਼ ਕਾਲੋਨੀ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਗਵਾਂਢ 'ਚ ਦੋ ਸੱਕੇ ਭਰਾ, ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਨੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਤੇ ਉਹ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੇ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਤੋਂ ਦੋਵੇਂ ਰਿਫ਼ੂਜੀ ਬਣ ਕੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ।ਉਹ ਆਪਸ 'ਚ 'ਪਸ਼ਤੋ' ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਦੇ ਸਨ। ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਜੀ ਕਦੀ ਮੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਭਾਵ 'ਸਿੰਘ' ਸਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਵੰਬਰ '84 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ (anti-Sikh riots) ਸਮੇਂ, ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ, ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, "ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਲੈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਵਾਲ (ਕੇਸ) ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਕੱਟ ਦੇਹ, ਕਿੱਧਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋ ਜਾਏ"। ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਬਗ਼ੈਰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਲੋਗ ਚਲੇ ਗਏ। ਦੋ-ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਆਏ ਤੇ ਉਹੋ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ। ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ, ਧੰਨਵਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਕੇਸ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰ ਆਏ ਤਾਂ ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਰੌਂਗੰਟੇ ਖੜੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਲਹਿਜੇ 'ਚ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ

ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ, ਪਤਾ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਹਿੱਕ ਵਾਰੀ ਮਰ ਜਾਸੀ, ਜਰ ਲੈਸਾਂ, ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਮਰਸੀ, ਜਰਿਆ ਨਾਂਹ ਜਾਸੀ"।(ਭਾਵ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮਰ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਲਵਾਂਗਾ,ਪਰ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਬਗੈਰ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅਖਾਂ ਅੱਗੇ ਆਵੇਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਜਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ} ਹੁਣ ਇਸ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖੋ ਗੇ- 'ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ', ਕਿਓਂ ਕਿ ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਕੇਸ ਤਾਂ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਸਨ । ਦਾਸ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਦੋ ਹੀ, ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹਨ।

ਕੁਝ ਪਾਠਕ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ 'ਸਹਿਜਧਾਰੀ' ਸਿੱਖ ਆਖਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,ਪਰ ਦਾਸ ਇਥੇ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੇਸ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ, ਓਹ ਕੇਸ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਓਹ ਖਾਲਸੇ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ। ਸਿੱਖ ਦਾ ਤਾਂ ਅਰਥ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 240 ਸਾਲ ਲਗਾ ਕੇ, 10 ਜਾਮਿਆਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਸਨਾਤਨੀ ਮਤਿ ਬਦਲ ਕੇ ਸਿੱਖ ਬਣਾਏ ਸਨ। ਗੁਰੂ-ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ :"ਸਿਖੀ ਸਿਖਿਆ ਗੁਰ ਵੀਚਾਰਿ॥" (ਪੰ.465)। ਜੱਦ ਸਿੱਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਦਾ, ਸਮਝਦਾ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ, ਅਵਸਥਾ ਉੱਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਤਾਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੀ 'ਦੇਣ' ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮਿ 'ਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਕੱਟਣ-ਵੱਢਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਜਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ 'ਸਿੰਘ' ਸੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੰਤ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿੱਤਨੇਮ, ਸਾਧ-ਸੰਗਤਿ, ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ, ਸ਼ਬਦ-ਵਿਚਾਰ, ਗੁਰੂ-ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਕਥਨੀ ਤੇ ਕਰਨੀ' ਦੇ ਧਾਰਨੀ, ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤਿ ਸਦਕਾ, ਅਵਸਥਾ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਾਗ ਉੱਠਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ, ਆਪਣਾ-ਆਪ ਵਾਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉੱਠ ਖੜੌਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਨ-ਮਨ-ਧਨ, ਸੱਭ ਕੁੱਛ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੱਦ ਓਹ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਛੱਕ ਕੇ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਸੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਾਸ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਹੀ ਗਈ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ, ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ 'ਚੋਂ ਸਾਫ਼ ਝੱਲਕਦਾ ਹੈ,ਜਿਹੜੀ ਸੰਗਤੀ ਅਰਦਾਸ ਹਰ ਸਿੱਖ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਰਹਿ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਬਣਤਰ ਤੇ ਤਰਤੀਬ ਵੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

. ਸੱਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਚੌਹਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ, ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ- ਹੱਠੀਆਂ, ਜਪੀਆਂ, ਤਪੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਮ ਜਪਿਆ, ਵੰਡ ਛਕਿਆ, ਦੇਗ਼ ਚਲਾਈ, ਤੇਗ ਵਾਹੀ, ਦੇਖ ਕੇ ਅਣਡਿਠ ਕੀਤਾ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ, ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਇਹ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 'ਸਿੱਖ' ਵੀ, 'ਸਿੰਘ' ਵੀ ਤੇ 'ਖ਼ਾਲਸੇ' ਵੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖ ਕੇ ਅਣਡਿਠ ਕੀਤਾ ਓਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਧਰਮੀ ਲੋਕਾਂ 'ਚ 'ਸਿੱਖ' ਵੀ ਤੇ 'ਗ਼ੈਰ-ਸਿੱਖ' ਵੀ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸੀਸ ਦਿਤੇ, ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਾਏ, ਖੋਪਰੀਆਂ ਲੁਹਾਈਆਂ, ਚਰਖੀਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ, ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚਿਰਾਏ ਗਏ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹਾਰਿਆ, ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਬਾਹੀ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ, ਗੱਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੇਸਾਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸਨ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਖ਼ਾਲਸੇ ਦੀ -'ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਕੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਚਿੱਤ ਆਵੇ, ਚਿੱਤ ਆਵਨ ਦਾ ਸਦਕਾ, ਸਰਬ ਸੁਖ ਹੋਵੇ।ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਰਛਿਆ ਰਿਆਇਤ, ਦੇਗ਼ ਤੇਗ਼ ਫਤਹਿ, ਬਿਰਦ ਕੀ ਪੈਜ, ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਹਾਇ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਕੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ, ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਾਸਤੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।ਬੋਲ ਬਾਲੇ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਾਸਤੇ ਮੰਗੇ ਗਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ। ਰੱਛਿਆ ਰਿਆਇਤ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਾਸਤੇ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਿੱਖਾਂ ਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਖ਼ਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਭ ਪ੍ਰਾਣੀ "ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੂ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਹਾਈ ॥(ਪੰ. 611) ਭਾਵ, ਭਾਈ ਘਨਈਯਾ ਜੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ- "ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ, 'ਸਿਖੀ ਦਾਨ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਸਿੱਖੀ ਫਲਸਫ਼ੇ ਦੀ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਸੋਝੀ ਬਖ਼ਸ਼ੋ। ਕੇਸ ਦਾਨ, ਰਹਿਤ ਦਾਨ, ਬਿਬੇਕ ਦਾਨ, ਵਿਸਾਹ ਦਾਨ, ਭਰੋਸਾ ਦਾਨ", ਦਾਨਾਂ ਸਿਰ ਦਾਨ, ਨਾਮੁ ਦਾਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਜੋ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ (ਸਿਰਜਣਹਾਰ) ਤੋਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਿਚਾਰਨ ਤੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ, ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹਨ, ਸਿੰਘਾਂ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਮੰਗਾਂ 'ਚ ਅਸੀਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਾਂ-'ਕੇਸ ਦਾਨ'। 'ਕੇਸ ਦਾਨ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੋਇਆ ? ਜੇ ਕਰ ਸਿੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਮੰਗ ਹੀ ਗ਼ਲਤ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਕਰ ਠੀਕ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਿੰਘਾਂ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਜਾਂ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਾਸਤੇ ਕਿਓਂ ਨਹੀਂ ? ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਸ ਰੱਖ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਾਂ ਅਧੂਰੇ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਅਰਜ਼ੋਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ। ਸੋਝੀ ਬਖ਼ਸ਼ੋ ਤਾਂ ਜੋ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਜਾਣ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ 'ਰਹਿਤ ਦਾਨ' ਕਿਓਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ 'ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ' ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਗ, 'ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ' ਵਾਸਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਗਈ? ਉੱਤਰ ਹੈ, ਕਿਓਂ ਕਿ ਖ਼ਾਲਸਾ ਤਾਂ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਾਰਨੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ 'ਬਿਬੇਕ' ਦੀ,ਬਿਬੇਕ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ਬਿਬ+ਏਕ ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬਿਬ+ ਏਕ 'ਦੋ' ਤੇ '' ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਇੱਕ', ਭਾਵ ਸਿਖ ਦਾ ਮਨ ਅਜੇ ਦੋ-ਫਾੜ (ਦੋ-ਚਿੱਤਾ) ਹੈ, ਜਪੁਜੀ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਦੀ ਕਦੀ ਮੰਦਰ ਵੀ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਚੋਂ ਵਿਚੋਂ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਵੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਬਹੁਤਾ ਝੁਕਾਅ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵੱਲ ਹੈ।ਫਿਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ 'ਵਿਸਾਹ ਦਾਨ', 'ਭਰੋਸਾ ਦਾਨ' ਭਾਵ ਅੱਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ, ਭਾਵ ਵਿੱਚੋਂ ਮਨ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਬਣ ਆਵੇ।ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਭ ਤੋਂ ਸਰਵੋਤਮ ਮੰਗ ਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ 'ਨਾਮੁ' ਦੀ ਹੈ। ਸਰਵੋਤਮ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਜੇ ਕਰ ਸਿੱਖ ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਏ ਅਤੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' (ਗੁਰ-ਮੰਤਰ) ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁੰਨ 'ਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜ ਲਵੇ, "ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ, ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਚੇਲਾ॥ "(ਅੰਗ.943) ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸੰਬੰਧ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ (ਪਰਮਾਤਮਾ) ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਫੇਰ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ, ਸੁੱਤੇ-ਸਿੱਧ ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਸੇ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ, ਦੂਸਰੀ ਅਵਸਥਾ 'ਚ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਤੁਰੰਤ ਬਦਲਾਅ ਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬਦਲਾਅ ਆਵੇ। ਇਹ, ਉਸਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਇੱਕ

ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਅਪਣਾਉਣ 'ਚ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (This is quite obvious because one is transforming from one thought-process to the another. Some people, who are having very strong Will-power are able to do so in short period and sometime it takes more than one generation to adopt the new ideology).

ਦਾਸ ਇੱਥੇ ਹੱਡ-ਬੀਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੀ ਰਾਮ ਸੀ, ਨੇ 15-16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ 1920-30 ਦੀ 'ਚੱਲ ਰਹੀ 'ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ' ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ, ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਿੰਘ ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤਿ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੀ ਦਾਦੀ ਜੀ, ਇਕ ਵੇਲੇ ਮੰਦਰ ਤੇ ਦੂਜੇ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਅਖੀਰਲੇ ਵੇਲੇ ਤੱਕ।ਸਾਡੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਮੰਦਰ ਨਹੀਂ ਗਏ, ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਰ, ਆਪਣੀ ਸਾਸੂ-ਮਾਂ ਭਾਵ ਸਾਡੇ ਦਾਦੀ ਜੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਨਾਤਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਸਾਡੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਰਾਧ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਰਵਾ ਚੌਥ ਦਾ ਵਰਤ ਵੀ ਰੱਖਦੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਪੂਜਨੀਕ ਪਿਤਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਸੂਝਵਾਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ (ਡਿਪਲੋਮਾ) ਵੀ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਦੁਹਰਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਖ਼ਤੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਰਜਦੇ। ਹਾਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵਰਜਤ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ, ਦੁਹਰਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਸਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਨਮਤੀ ਸਾਰੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕਰ ਕੇ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ। ਅਖ਼ੀਰ ਸਾਡਾ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਇਹਨਾਂ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫਲਸਫ਼ੇ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਮਰਿਆਦਾ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ।ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ, ਸਿੰਘ ਸੱਜਣਾ ਤੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹੋਣਾਂ ਇਕ slow process ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਜਾਮੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੱਕ ਤਕਰੀਬਨ 200 ਸਾਲ ਲੱਗੇ। ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਪਿਰਤਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਨਵੀਂ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਤ ਕਰਨ ਲਈ 8 ਤੋਂ 10 ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤਿ ਹਾਸਿਲ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖੇਡ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।ਸਿੱਖ ਹੋਣਾਂ, ਸਿੰਘ ਸੱਜਣਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕ ਕੇ ਖਾਲਸਾ ਹੋਣਾਂ, ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਵੱਖਰੀਆਂ-ਵੱਖਰੀਆ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਸੋਚੋ। ਕੀ ਸਿੱਖੀ 'ਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣ ਲਈ, ਪਹਿਲਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਿੰਘ ਬਣਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ? ਜਿੰਨੀ ਸਿੱਖੀ ਸੌਖੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੇ ਓਨੀ ਹੀ ਔਖੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ, ਆਪਣੇ-ਆਪ ਹੱਥ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਸੀਸ ਝੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਓਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਭਾਵ ਆਚਰਣ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਤੇ ਸੁੱਚਾ, ਕਥਨੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸੱਚ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਸਦਾ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਭਰਾ ਵੀ ਗ਼ਲਤ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਗ਼ਲਤ ਕਹਿਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਹੋਰਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰਾ ਬਣਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ਼ੈਰ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰਨਾਂ ਪਰਚਾਰ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆਂ ਕਿ ਅੱਜ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਭੱਟਕ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ।ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜੋ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਆਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕੇ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਸਨਾਤਨ ਮੱਤ 'ਚੋਂ ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀ ਸੀ (ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਹੋਏ) ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਹੁਣ ਰਾਧਾਸੁਆਮੀ,ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਖੌਤੀ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਗਏ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਨਤੀ: ਅੱਜ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਸਿੱਖੀ 'ਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ

ਗੱਲ ਹੋਈ, ਜੇ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. (Phd) ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਕੇ ਆਓ। ਅਸਲ 'ਚ, ਜਿੰਨੀ 'ਸਿੱਖੀ' ਸੌਖੀ ਹੈ ਉਤਨੀ ਹੀ ਔਖੀ ਕਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਆਓ! ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰੀਏ ਕਿਓਂ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ, ਜੋ ਝੂਠ ਤੇ ਵੱਲ-ਫਰੇਬ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ, ਨਿਰੋਲ ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।ਜੇ ਘਾਟ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰੇ ਭਾਵ ਰਾਹ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ, ਉੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਾਲੇ ਈਮਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਕ-ਜ਼ੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲਣੀ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥਿੜ੍ਹਕ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆ ਪਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਤਾਲ-ਮੇਲ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਉਪਰਾਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ, ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਰਹਿ ਗਏ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ, ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ, ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰ ਕੇ, ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਉਦਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣਨਾਂ ਪਵੇਗਾ, ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਆਮ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ-ਕਮੇਟੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਨਤੀ : ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਤਾਬਿਆਂ ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹੀ ਬੈਠ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੌਰ ਸਾਹਿਬ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਹਰ ਇੱਕ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ, (ਕੇਸਾਂ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਬਗ਼ੈਰ ਕੇਸਾਂ ਵਾਲਾ) ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਸਿਰਫ਼ ਨੇੜੇ ਹੀ ਆਉਣ ਦੇਹੋ,ਬਲਕਿ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਓ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਚਾਰੋ। ਪਤਿੱਤ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖੋ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ 'ਚ ਆ ਸਕਣ।

—0—

ਅਪੀਲ

ਆਤਮ ਪਰਮਾਤਮ ਰਸਾਲਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਕੁ ਦਾਨੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਆਸਰੇ ਹੀ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਪੱਕਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਹੀ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਜਰਮਨੀ, ਇਟਲੀ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਥਾਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਰਸਾਲਾ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ, ਗੁਰਦਵਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਕੁ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਰਸਾਲਾ (ਜਿਥੋਂ ਵੀ ਮੰਗ ਆਵੇ) ਮੁਫ਼ਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ, ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਬੋਲੀ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਸਰਲ ਤੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਏ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਨ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਨ (ਅੱਜਕਲ ਮਹਿੰਗਾਈ ਹੀ ਇਤਨੀ ਹੈ) ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਪਾਠਕਾਂ ਅੱਗੇ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਦਸਵੰਧ ਵਿਚੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਮਾਇਆ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹਾਇਤਾ, ਚੈਕ, ਡਰਾਫ਼ਟ/ਮਨੀਆਰਡਰ ਰਾਹੀਂ ਦਾਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਪੀਆਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਭੇਜ ਸਕੀਏ।

DONATION TO THE TRUST ARE EXEMPTED U/S 80-G OF I.T. Act 1961.

For Donations:
Name of Bank: **AXIS BANK**
Name of the Account: **Atam Science Trust A/c Dagshai Public School**
Account No. **91101032523690** IFS Code - **UTIB0000666**

Crossed Cheques in favour of "Atam Science Trust" can be sent to
Amarjit Singh, 1936, Phase 10, Mohali - 160062, Mob.: 9815011936

ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਗਿਰਾਵਟ

– ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਬੀਰ'

ਤੁਹੀਓਂ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਦਾ ਦੱਸ ਮੈਨੂੰ,
ਦਸਾਂ 'ਐਬ' ਯਾ ਕਿ ਤੇਰੀ 'ਸਿਫਤ' ਗਾਵਾਂ।
ਦੱਸਾਂ ਸ਼ਾਨ ਤੇਰੇ 'ਇਤਫਾਕ' ਵਾਲੀ,
ਯਾ ਕਿ ਤੇਰੇ 'ਨਿਫਾਕ' ਦੇ ਵੈਣ ਪਾਵਾਂ।
ਦਸਾਂ ਖਿਚ ਨਕਸ਼ਾ ਤੇਰੀ 'ਈਰਖਾ' ਦਾ,
ਯਾ ਕੇ 'ਬੀਰਤਾ' ਤੇਰੀ ਨੂੰ ਚੰਨ ਲਾਵਾਂ।
ਪਾਵਾਂ ਕੀਰਨੇ ਤੇਰੀਆਂ 'ਗ਼ਫਲਤਾਂ' ਦੇ,
ਯਾ 'ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਉਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਵਾਂ।
'ਸਿਖੀ ਸਿਦਕ' ਤੇਰੇ, ਜੇਕਰ ਇਕ ਪਾਸੇ,
ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਇਤਿਹਾਸ ਚਮਕਾਇਆ ਹੋਇਐ।
'ਖਾਨਾਂ ਜੰਗੀਆਂ' ਨੇ ਦੂਜੀ ਤਰਫ ਤੇਰੇ,
ਚੰਨ ਜਹੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਦਾਗ ਲਾਇਆ ਹੋਇਐ।

****

ਤੂੰ ਉਹ ਕੌਮ ਹੈ ਮੇਹਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ,
ਜਿਸ ਨਵਾਬੀਆਂ ਤੇ ਰਾਜ ਦਾਨ ਕੀਤੇ।
ਤੂੰ ਉਹ ਕੌਮ ਹੈਂ ਸਿਦਕ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨੇ,
ਕਿ ਦਰਯਾ ਵਗਦੇ ਖੜੇ ਆਨ ਕੀਤੇ।
ਤੇਰੇ ਜੋਸ਼ ਨੇ ਸੀਸ ਲਹਿ ਜਾਣ ਉਤੇ,
ਨਾਲ ਧੜਾਂ ਲੜ ਫਤਹ ਮੈਦਾਨ ਕੀਤੇ।
ਤੂੰ ਉਹ ਕੌਮ ਹੈ ਕੈਹਰ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੇ,
ਨਸ਼ਟ ਕਈ ਸ਼ਾਹੀ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਕੀਤੇ।
ਯੋਧੇ ਕੰਬ ਉਠੇ ਸ਼ਕਲ ਵੇਖ ਤੇਰੀ,
ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਲੈ ਮਾਈਆਂ ਡਰਾਏ ਬੱਚੇ।
ਤਾਰਾਂ 'ਈਰਖਾ' ਵਾਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਕੜੀ,
ਐਸੀ ਕੌਮ ਅਜ ਪੁਤਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਨਚੈ।

****

ਤਖਤ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਰੁਲਦਾ,
ਮੇਰੀ ਕੌਮ, ਤੇਰੀ ਬੇ-ਪਰਵਾਹੀ ਅੱਗੇ।
ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੋਹਾਂ ਜਹਾਨਾਂ ਦੀ ਜਚੀ ਨਾਹੀਂ,
ਅਣਖ-ਭਰੀ ਤੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਸ਼ਾਹੀ ਅੱਗੇ।
ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਔਲੀਆਂ ਨੇ,
ਰਗੜੇ ਨੱਕ ਤੇਰੀ ਪਾਰਸਾਈ ਅੱਗੇ।
ਗਰਦਨ ਝੁਕ ਕੇ ਤੇਰੀ ਖੁਦਾਈ ਅੱਗੇ।
ਕਦੀ ਝੁਕੀ ਨਾ ਸਾਰੀ ਖੁਦਾਈ ਅੱਗੇ।
ਉਹ ਕੌਮ ਜਿਸ ਦੇ ਬੂਹੇ ਦੇ ਉੱਤੇ,
ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੁੰਦੀ।
ਅਜ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਭੁਲ ਕੇ ਤੇ,
ਡਿਠੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਖਵਾਰ ਹੁੰਦੀ।

****

ਪੁਠੇ ਕਰਕੇ ਟੰਗਿਆ ਅੱਗ ਉਤੇ,
ਨੀਵੀਂ ਰਤਾ ਵੀ ਨਾ ਹੋਈ 'ਸ਼ਾਨ' ਜਿਸ ਦੀ।
ਸੜਿਆ ਭਠੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰੜ ਜਿਸ ਦਾ,
ਕੀਮਾ ਹੋ ਕੇ ਪਿਸੀ ਨਾ 'ਆਨ' ਜਿਸ ਦੀ।
ਘੋੜੇ ਰੋਂਦ ਨਾਹੀਂ ਸਕੇ 'ਅਣਖ' ਜਿਸ ਦੀ,
ਕੁਚਲੀ ਇੰਜਨਾਂ ਨਾ 'ਆਨ ਬਾਨ' ਜਿਸ ਦੀ।
ਡਾਂਗਾਂ ਤੋੜ ਨਾ ਸਕੀਆਂ 'ਸਿਦਕ' ਜਿਸਦਾ,
ਕੈਦਾਂ ਕੈਦ ਨਾ ਕੀਤੀ 'ਜ਼ਬਾਨ' ਜਿਸ ਦੀ।
ਉਹ ਕੌਮ ਐਸੀ ਬੇ-ਮੁਹਾਰ ਹੋਈ,
ਜਥੇਦਾਰ ਘਰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਬੈਠੇ।
ਕਿਤੇ ਲੁਕੇ ਸੱਚੇ ਖੈਰਖਾਹ ਦਰਦੀ,
ਫੁਟ ਫੁਟ ਕੇ 'ਫੁਟ' ਨੂੰ ਰੋਣ ਬੈਠੇ।

****

ਦਾਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਚਾ ਮੇਰੀ ਕੌਮ ਤਾਈਂ,
ਹੇ ਕਰਤਾਰ! ਜੇ ਦੇਂਦੋਂ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ।
ਦੇ ਕੇ ਐਡੀ 'ਬਹਾਦਰੀ' ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ,
'ਜਥੇਦਾਰ' ਚਾ ਦੇਂਦੋਂ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ।
ਫਤਹ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਜਾਚ ਸਾਂਭਣੇ ਦੀ,
ਸਿਰਜਨਹਾਰ ਜੇ ਦੇਂਦੋਂ ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ।
ਜਿੱਥੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੀ ਬੇ-ਸ਼ੁਮਾਰ ਸਿਫਤਾਂ,
ਹਰ ਚਾਰ ਦੇ ਦੇਂਦੋਂ, ਤੇ ਕੀ ਹੁੰਦਾ।
ਜਿਵੇਂ ਮੋਰ ਤਾਈਂ ਕੋਝੇ ਪੈਰ ਦੇ ਕੇ,
ਰੂਪ ਓਸ ਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਕੀਤਾ।
ਓਵੇਂ ਫੁਟ ਦੀ ਬੱਜ ਲਾ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ,
ਡਾਹਢਾ, ਸੁਮ-ਰੱਬਾ, ਤੂੰ ਖਵਾਰ ਕੀਤਾ।

****

ਦਿਸੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਇਸ ਖਾਲਸੇ ਦਾ,
ਫੇਰ ਆਂਵਦਾ ਪਿਆ ਜਵਾਨੀਆਂ ਵਿਚ।
ਕਿਉਂਕਿ ਹਿੰਮਤ ਬਲੰਦੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ,
ਹੈ ਮੌਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਲੱਬੇ ਪਾਣੀਆ ਵਿੱਚ।
ਦਿਸੇ ਫੇਰ ਸੂਰਤ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਦੀ,
ਇਸ ਦੇ ਚੇਹਰੇ ਦੀਆਂ ਪਸ਼ੇਮਾਨੀਆਂ ਵਿੱਚ।
ਦੁਨੀਆਂ! ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਿਤੇ ਨਾ ਮੌਤ ਸਮਝੀਂ,
ਇਹਨਾਂ ਨੀਂਦਰਾਂ ਏਹਨਾਂ ਖੁਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ।
'ਬੀਰ' ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜਦ ਜਾਗਦੇ ਨੇ,
ਵਖਤ ਪਾ ਦੇਂਦੇ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ

****।

1699 ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਵਿਸਾਖੀ

- ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

30 ਮਾਰਚ, 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਦਿਨ ਨਾ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਅੱਦੁਤੀ ਦਿਨ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਸਦੀ ਕੁਲ ਲੁਕਾਈ ਲਈ ਸੁਭਾਗਾ ਦਿਵਸ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਰਬੰਸਦਾਨੀ ਯੁਗੱਪੁਰਸ਼ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਰਬ-ਗੁਣ ਸੰਪਨ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ, ਜਾਤੀ ਭੇਦ, ਊਚ-ਨੀਚ, ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ, ਕੌਮਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਨਸਲੀ ਨਫਰਤ ਤੇ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਕੇ ਸਮੂਹ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ-ਗਲਵਕੜੀ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਦਰਅਸਲ ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ -

ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ।

ਜਿਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰੱਗਟ ਹੋਇਆ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਉਹ ਧਰਤੀ ਪਿਛਲੇ 7-8 ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਜਰਵਾਨਿਆਂ ਦੀ ਲੁਟ ਮਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਘੋੜਸਵਾਰ ਆਕੇ ਇਥੋਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਧਨ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਬਹੂ-ਬੇਟੀਆਂ ਦੀ ਅਸਮਤ ਲੁੱਟ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਪਰਤ ਜਾਂਦੇ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਏਥੇ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਕਾਇਮ ਹੋਈ। ਇਸ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈਆਂ, ਜਾਤੀ-ਨਸਲੀ ਭੇਦ, ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਨਾਲ ਉੱਚ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਨਫਰਤ, ਸੱਚ ਧਰਮ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਫੋਕਟ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਸੀ। ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਇਸ ਸਮੁੱਚੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਚਿਕੜ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਕੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਕਮਲ ਫੁੱਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਭਾਰਨਾ ਸੀ। ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਅਸੀਮ ਸ਼ਾਨ, ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਮਹਾਨਤਾ ਸੀਮਤ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੱਗਟ ਕਰਨੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਨੁਕਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ -

1. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ (1469 - 1539) ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਧਾਰਮਿਕ-ਸਮਾਜਕ-ਰਾਜਨੀਤਕ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪੂਰਨਤਾ ਅਤੇ ਸਪੰਨਤਾ ਸੀ। "ਚਲਿਆ ਸੋਧਣ ਧਰਤ ਲੋਕਾਈ" ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕੁਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਸੀ। ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੱਖ ਪਰਦਰਸ਼ਕ ਤਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਲੁੱਕੇ ਸੀ -

ਸਿਧਿ ਛਿਪ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਬੱਤੀ ਕੌਣ ਜਗਤ ਕੋ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ
ਬਾਝ ਗੁਰੂ ਡੁੱਬਾ ਜੱਗ ਸਾਰਾ॥ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ

ਹਾਕਮ ਸ੍ਰੇਣੀ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਵਿਦਰੋਹ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਤਾੜਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਚਨਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਲਬੁ ਪਾਪੁ ਦੁਇ ਰਾਜਾ ਮਹਤਾ ਕੂੜੁ ਹੋਆ ਸਿਕਦਾਰੁ॥
ਕਾਮ ਨੇਬੁ ਸਦਿ ਪੁਛੀਐ ਬਹਿ ਬਹਿ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰੁ॥
ਅੰਗ - 468

ਰਾਜੇ ਸ਼ੀਹ ਮੁਕਦਮ ਕੁਤੇ॥ ਜਾਇ ਜਗਾਇਨ ਬੈਠੇ ਸੁਤੇ॥

ਰਾਗ ਮਲਾਰ, ਮ. 1

ਪਰਜਾ ਅਨਪੜ ਗੰਵਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਹਾਕਮ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਭਰਦੀ ਹੈ –

ਅੰਧੀ ਰਯਤਿ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੀ ਭਾਹਿ ਭਰੇ ਮੁਰਦਾਰੁ॥

ਅੰਗ - 468

ਜੋਗੀਆਂ, ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ, ਪੰਡਤਾਂ, ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਖੰਡ ਛੱਡ ਕੇ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਣ ਅਤੇ ਪਰਜਾ ਦੀ ਸਹੀ ਅਗੁਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਰ ਬਾਰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ –

ਕਾਜੀ ਕੂੜੁ ਬੋਲਿ ਮਲੁ ਖਾਇ॥
ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨਾਵੈ ਜੀਆਂ ਘਾਇ॥
ਜੋਗੀ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਣੈ ਅੰਧੁ॥
ਤੀਨੋ ਉਜਾੜੇ ਕਾ ਬੰਧੁ॥ *ਅੰਗ - 662*

ਬਾਬਰ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਖੂਨ ਕੇ ਸੋਹਿਲੇ' ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ। ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਥਾਨ ਲਈ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀ-ਵਾਲਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ, ਪੰਗਤ, ਲੰਗਰ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀਆਂ, ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਨਫਰਤ ਚੋਂ ਕਢ ਕੇ ਸਭਨਾ ਨੂੰ 'ੴ' ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ, ਸ਼ਬਦ-ਨਾਮ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਕੇ ਨਿਰਮਲ-ਪੰਥ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਿਰਮਲ-ਪੰਥ ਦੀ ਸਰਬ-ਪ੍ਰਿਅਤਾ ਲਈ ਨੌ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਲਗਪਗ 230 ਵਰ੍ਹੇ ਯਤਨ-ਸ਼ੀਲ ਰਹੇ। ਪੰਜਵੇਂ ਅਤੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਹਾਕਮ ਸ੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤੁਅੱਸਬੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਤੋੜਨ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਐਸੇ 'ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ' ਨੂੰ ਹੀ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਦਿਵਸ ਤੇ 'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ' ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਪਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਐਸਾ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੋਇਆ।

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ।

2. ਸੰਨ 1675 ਈ. ਵਿਚ ਪੰਡਿਤ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਦੀ ਅਗੁਵਾਈ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਰਹੇ ਜੱਬਰ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਦਰਦਨਾਕ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣਕੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਮਹਾਨ ਧਰਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ। ਬਾਲਕ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਨੇ ਇਸ ਚੁਨੌਤੀ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਇਆ; ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਧਰਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

11 ਨਵੰਬਰ 1675 ਈ. ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਲੀ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਗੁਰ ਕੀਆ॥
ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸਿਰਰ ਨਾ ਦੀਆ॥

ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਨੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਦਿਲੀ ਤੋਂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੀਸ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਨ ਸੱਬਰ ਤੇ ਸਹਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ, "ਰੰਗਰੇਟੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਬੇਟੇ।" ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਸੋਚ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਰਹੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੌਮ ਦੀ ਗਵਾਚ ਚੁੱਕੀ ਇਜ਼ਤ, ਅਤੇ ਸ੍ਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ-

ਚੂੰ ਕਾਰ ਅਜ਼ ਹਮਾ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ॥
ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਨ ਬਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ॥

ਅਰਥਾਤ ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਫ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਮਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀਲੇ, ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ ਬੇਅਸਰ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਇਸ ਲਈ ਫੜਾਈ ਤਾਕਿ ਉਹ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰ ਸਕਣ, ਗ਼ਰੀਬ ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਕਰ ਸਕਣ। ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਦਾ ਰੁਤੱਬਾ ਪ੍ਰੱਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਥੇ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ।

3. ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹਿਤ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣੀ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਸਤਰ ਚਲਾਣੇ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣਾ, ਬਾਜ ਰਖਣੇ, ਗੱਤਕਾ ਖੇਡਣਾ, ਨੇਜ਼ਾਬਾਜ਼ੀ, ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਣੀ, ਘੋੜ-ਦੌੜ ਮੁਕਾਬਲੇ ਆਦਿ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਖੇਡਾਂ ਸਿਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਗ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਕ੍ਰਾਂਤੀ-ਕਾਰੀ ਬੀਰ-ਵਿਦਿਆ ਨੇ ਲੋਕ ਮਨਾ ਵਿਚੋਂ ਭੈ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਚੜ੍ਹਦੀ-ਕਲਾ ਤੇ ਸ੍ਵੈਮਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਭਰਨ ਲਗੀ। 1685 ਈ. ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਹਨ (ਹਿਮਾਚਲ) ਨੇੜੇ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਆ ਡੇਰੇ ਲਾਏ। ਏਥੇ ਸ਼ਸਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵੀ ਪਰਵਾਹ ਚਲਾਇਆ। 52 ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਰਾਤਨ ਬੀਰ ਕਾਵਿ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਉਲੱਥਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਰਚਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਦਿਤਾ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਵੀ ਮਹਾਨ ਬੀਰ-ਰਸੀ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ, ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ, ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਸਵੈਯੇ ਆਦਿ ਏਥੇ ਹੀ ਰੱਚੇ ਗਏ। ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਫੌਜੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ। ਏਥੇ ਹੀ ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਸੱਜੀ ਸਿਖ ਫੌਜ ਤੋਂ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਖਾਣੀ ਪਈ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਤਿਲਕ-ਜੰਞੂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਹਿਤ ਦਿਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਭੁਲ ਕੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਛੇੜ ਕੇ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਐਸੀਆਂ ਚਣੌਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਹੋਈ।

4. 1699 ਈ. ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਈ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹੋਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਨਵੇਂ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਰਖੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ "ਸੀਸ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ" ਇਸ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਨੇਮ ਦਸਿਆ -

ਜੌ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਨ ਕਾ ਚਾਉ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥

ਅੰਗ - 1412

ਹੱਥ ਵਿਚ ਨੰਗੀ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਲੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋ ਲਲਕਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਹੈ

ਕੋਈ ਮਰਜੀਵੜਾ ਸਿਖ, ਜੋ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਬਲੀਦਾਨ ਕਰੇ?" ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਦਇਆ ਰਾਮ ਖੱਤਰੀ ਅੱਗੇ ਆਏ ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਗੁਰੂ ਜੀ "ਤੇਰਾ ਤੁਝ ਕਉ ਸਉਪਦੇ, ਕਿਆ ਲਾਗੈ ਮੇਰਾ" ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ, ਇਕ 'ਖੜੱਕ' ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਅਤੇ ਖ਼ੂਨ ਨਾਲ ਭਰੀ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਲੈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ, ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਸੰਗਤਾਂ ਡਰ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਈਆਂ, ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ? ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦਾ। ਪਰ ਸਿਖੀ ਸਿਦਕ ਵਿਚ ਭਿੱਜੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਦਾਸ ਦਿਲੀ ਨਿਵਾਸੀ, ਤੀਜੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਭਾਈ ਮੁਹਕਮ ਚੰਦ ਛੀਂਬਾ ਦਵਾਰਕਾ ਨਿਵਾਸੀ, ਚੌਥੀ ਥਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਨਾਈ ਬਿਦਰ ਨਿਵਾਸੀ, ਅਤੇ ਪੰਜਵੀ ਪੁਕਾਰ ਤੇ ਭਾਈ ਹਿੰਮਤ ਰਾਏ ਝਿਊਰ ਜਗਨਾਥ ਪਰੀ ਨਿਵਾਸੀ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਅੱਗੇ ਆਏ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਭੇਂਟ ਕੀਤੇ। ਕੁਝ ਮਿੰਟਾ ਵਿਚ ਹੀ ਪੰਜੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਵੇਂ ਬੱਸਤਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਸੱਜੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਰਬ ਲੋਹ ਦੇ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਖੰਡੇ ਦੀ ਧਾਰ ਨਾਲ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ (ਮਾਤਾ ਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਨੇ ਪਤਾਸਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੀਰ-ਰੱਸ ਵਿਚ ਮਾਨੋ ਪਿਆਰ, ਮਿਠਾਸ ਅਤੇ ਨਿੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸ ਘੋਲ ਦਿਤਾ। ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪੰਜ ਚੂਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਛਕਾਏ ਗਏ, ਪੰਜ ਪੰਜ ਚੂਲਿਆਂ ਦਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਹਰ ਚੂਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਬੋਲ ਦਹੁਰਾਏ ਗਏ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ। ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਦਾ ਜਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਦਾ ਜਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਾਹਰੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਰਾਹੀਂ ਅੰਦਰਲੀ ਬਿਰਤੀ ਉੱਚੀ ਕੀਤੀ। ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਹਿਤ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਵਾਈ। (1) ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਕੇਸਾਧਾਰੀ, ਦਸਤਾਰ ਧਾਰੀ ਹੋਣਾ। ਦਸਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਦਾਰੀ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ। (2) ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਹਿਤ ਕੰਘਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ (3) ਜਤੀ-ਸਤੀ ਰਹਿਣ ਹਿਤ ਕਛਹਿਰਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪਹਿਨਣਾ (4) ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੇਹਰ ਸਰਬ ਲੋਹ ਦਾ ਕੜਾ ਕਲਾਈ ਵਿਚ ਪਾਈ ਰਖਣਾ, (5) ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨਿਬਾਹੁਣ ਲਈ, ਮਜ਼ਲੂਮ ਦੀ ਰਖਿਆ ਹਿਤ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਸੰਘਾਰ ਲਈ ਕਿਰਪਾਨ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਕਾਰਾਂ ਸਦਕਾ ਇਕ ਸਿਖ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲਖਾਂ ਵਿਚ ਝੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਚਾਰ ਬੱਜਰ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ।

1) ਤੰਬਾਕੂ ਸੇਵਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਅਰਥਾਤ ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ

2) ਕੇਸ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ।

3) ਕੁੱਠਾ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ। (ਕੁੱਠਾ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬੱਕਰਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵਢਣਾ)।

(4) ਪਰ-ਇੱਸਤ੍ਰੀ, ਪਰ-ਮਰਦ ਗਾਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਸਿਖ ਦੀ ਵਖਰੀ ਪਛਾਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਤੰਬਾਕੂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕੈਂਸਰ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ-ਇੱਸਤ੍ਰੀ ਪਰ-ਮਰਦ ਗਮਤਾ ਤੋਂ ਏਡਜ਼ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਭਿਆਨਕ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਕੇਸ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੁੱਦਰਤ ਦੀ ਮਹਾਨ ਦਾਤ ਹੈ। ਰੱਬ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀ ਸੂਰਤ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਵਾਲਾ ਕਿਵੇਂ ਧਰਮੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇਗੀ।

5. ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਿਮਨ ਕੱਥਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਅਮਲ ਨੂੰ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗ ਕੇ ਲਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ -

ਵਹਿ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾ ਵਰਿਆਮ ਅਕੇਲਾ
ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ।

ਇਹ ਅਮਲ, ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਤੰਤਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਧਾਰੀ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ। ਜਦੋਂ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਜੂਝਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਸਨ ਤਾਂ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ-ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਗੜ੍ਹੀ ਛਡ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਹੁਕਮ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾਣਾ ਪਿਆ।

6. 7 ਅਕਤੂਬਰ 1708 ਈ. ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਅੰਤਿਮ ਵਦਾਇਗੀ ਲੈਂਦਿਆ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕ ਕੇ, ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ, ਸਮੂਹ ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ - 'ਪੂਜਾ ਅਕਾਲ ਕੀ, ਪਰਚਾ ਸ਼ਬਦ ਕਾ, ਦੀਦਾਰ ਖਾਲਸੇ ਕਾ' ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਬਖਾਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਹੀ ਅਗੁਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਧਾਰੀ, ਸਾਬਤ ਸਰੂਪ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਸਿਖ ਕੌਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਆਮ ਹੈ, 70% ਲੋਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। 'ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਵੰਡ ਛਕਣਾ' ਕਿੰਨੇ ਮਹਾਨ ਸੰਕਲਪ ਸਾਡਾ ਵਿਰਸਾ ਹਨ। ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਵਿਸਾਖੀ ਦਿਵਸ ਆਪਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਦਿਵਸ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ - ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨ-ਝਲਕੀਆਂ

ਅਵਤਾਰ ਪੁਰਬ - 6 ਜੂਨ 2020 -- ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦਿਵਸ - 30 ਜੂਨ 2020

- ਡਾ. ਰੂਪ ਸਿੰਘ
ਚੀਫ਼ ਸੈਕਰੇਟਰੀ ਸ਼੍ਰੋ.ਗੁ.ਪ੍ਰ.ਕਮੇਟੀ

ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਚੈ ਦੀਆ ਭੇਜਿ

ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ 19 ਜੂਨ, 1595 ਈ. ਨੂੰ ਵਡਾਲੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਾ ਵਾਰਸ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਆਸ ਅਧੀਨ ਜੀਅ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਤਾਨ ਨਹੀਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਮਿਹਰਵਾਨ ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। (ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ-ਉਮੀਦਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਈਰਖਾ, ਕਰੋਧ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸੜਨ ਲਗ ਪਿਆ।

ਗੁਰੂ ਪੂਰੇ ਰਾਖਿਆ ਦੇ ਹਾਥ

(ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਾਰ-ਮੁਕਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਿਥੀਏ ਏ ਕਈ ਸਾਜਸ਼ਾ ਰਚੀਆਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਈ ਰਾਹੀਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦਾਈ ਨੇ ਸਾਜਸ਼ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਥਣਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਲਗਾਇਆ ਤਾਂ ਕਿ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਸਮੇਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਜਾਏ- ਪਰ 'ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਹਿਬੁ ਡਾਢਾ ਹੋਇ ਤਿਸ ਨੋ ਮਾਰਿ ਨ ਸਾਕੈ ਕੋਇ' ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਲਕ (ਗੁਰੂ_ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਦੁੱਧ ਹੀ ਨਾ ਪੀਤਾ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਾਜ਼ਸ਼ ਬੇਕਾਰ ਗਈ।

ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚੰਦ ਨੇ ਸਪੇਰੇ ਰਾਹੀਂ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਬੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹਿਆ। ਬਾਲਕ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਸੱਪ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ ਪਕੜ ਲਿਆ ਤੇ ਸੱਪ ਵਲ ਖਾ, ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਪੇਰੇ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਭ ਸੱਚ ਦੱਸ ਦਿਤਾ।

ਫੇਰ ਪ੍ਰਿਥੀ ਚਦ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਮਨਾਇਆ ਕਿ ਉਹ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਬੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਦਹੀਂ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਰਲਾ ਕੇ ਖਵਾ ਦੇਵੇ। ਪਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਪਾਜ ਉੱਘੜ ਗਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅੰਕਤ ਹੈ -

ਲੇਪੁ ਨ ਲਾਗੋ ਤਿਲ ਕਾ ਮੂਲਿ।।
ਦੁਸਟੁ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਮੂਆ ਹੋਇ ਕੈ ਸੂਲ ।।1।।
ਹਰਿ ਜਨ ਰਾਖੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮਿ ਆਪਿ।।
ਪਾਪੀ ਮੂਆ ਗੁਰ ਪਰਤਾਪਿ।।1।।ਰਹਾਉ।।

ਅੰਗ-1137

ਬਾਲ ਸਰੂਪ ਤੇ ਵਿਦਿਆ

ਜਦ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਜਸ਼ਾਂ ਤੋਂ 'ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ' ਨੇ ਬਾਲਕ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ-ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਸੁਚੱਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਅੱਖਰੀ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ, ਨੇਜਾਬਾਜ਼ੀ, ਬੰਦੂਕ ਆਦਿ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਜਲਦੀ ਪ੍ਰਬੀਨਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ।

'ਅਰਜਨ ਕਾਇਆ ਪਲਟਿ ਕੈ ਮੂਰਤਿ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਵਾਰੀ' ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, "ਬੱਚਾ ਹੁਣ ਸ਼ਸਤਰ ਪਹਿਨਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਦ ਤੱਕ ਡੱਟੇ ਰਹਿਣਾ ਜਦ ਤੱਕ ਜਾਲਮ-ਜੁਲਮ ਕਰਨਾ ਛੱਡ ਨਾ ਦੇਵੇ।"

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਗੁਰੂ-ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸੰਭਾਲੀ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਕਾਇਆ ਹੀ ਬਦਲੀ,

ਜੋਤਿ ਓਹੀ ਰਹੀ - ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਹੀ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਬਲ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰਬਾਣੀ ਉੱਤੇ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਇਆ-ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ-ਜੋਤਿ ਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਵਨ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

ਜੋਤਿ ਓਹਾ ਜੁਗਤਿ ਸਾਇ,
ਸਹਿ ਕਾਇਆ ਫੇਰਿ ਪਲਟੀਐ।। ਅੰਗ-966

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ -

ਪੰਜ ਪਿਆਲੇ ਪੰਜ ਪੀਰ
ਛਟਮ ਪੀਰ ਬੈਠਾ ਗੁਰ ਭਾਰੀ।
ਅਰਜਨ ਕਾਇਆ ਪਲਟਿ ਕੈ
ਮੂਰਤਿ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਵਾਰੀ। ਵਾਰ-1/48

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਜਿਹੀ ਫ਼ੌਜ ਸਾਜਣ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਨਾ ਡਰੇ। ਅਨਾਥਾਂ, ਗਰੀਬਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਹੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨਿਕਲੇ ਪਰ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਗੁੱਸੇ ਜਾਂ ਨਫਰਤ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਨਾ ਨਿਕਲੇ।

ਦੋ ਤਲਵਾਰੀ ਬੱਧੀਆਂ

ਨੇਕੀ-ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਿਰਤੀ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਫਿਰ ਤਲਵਾਰ, ਲਵਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਸਗੋਂ 'ਕਿਰਪਾਨ' ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਹਾਕਮ ਤਾਕਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਦਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਹਰ ਚੰਗੇ ਮਾੜੇ 'ਤੇ ਕਹਿਰਵਾਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਜਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ, ਨੇਕੀ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਲਈ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਿਰਤੀ ਨਾਲ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ 'ਹਿੰਸਾ' ਨਹੀਂ, ਅਹਿੰਸਾ ਹੀ ਹੈ।

ਜੇ ਸਕਤਾ ਸਕਤੇ ਕਉ ਮਾਰੇ ਤਾ
ਮਨਿ ਰੋਸੁ ਨ ਹੋਈ।।
ਸਕਤਾ ਸੀਹੁ ਮਾਰੇ ਪੈ ਵਗੈ
ਖਸਮੈ ਸ ਪੁਰਸਾਈ।। ਅੰਗ-360

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਰਾਮਾਤ ਇਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇਕਰ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਸਮੇਂ ਧਰਮੀ 'ਸੰਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਲਈ 'ਫ਼ੌਜੀ ਸਿਪਾਹੀ' ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਪਾਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀਆਂ-ਇਕ ਮੀਰੀ ਦੀ ਇਕ ਪੀਰੀ ਦੀ। ਇਕ ਧਰਮ ਸੱਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਰਾਜ ਸੱਤਾ ਦੀ। ਇਕ ਸੰਤਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਸਿਪਾਹੀ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਧਰਮ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਬਾਣਾ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਬਾਣਾ ਤੇ ਸ਼ਾਹੀ ਲਿਬਾਸ ਇਕ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਭਾਉਂਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਵੀ ਇਸਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕੇ, ਕਿ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਣਾ, ਘੋੜੇ ਰੱਖਣੇ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣਾ ਪਹਿਲੀ ਰੀਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫ਼ੌਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਵਲ ਸੰਤ ਬਾਣੇ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਲਈ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਖੌਤੀ ਅਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਐਸ਼ੋ-ਇਸ਼ਰਤ ਲਈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਖੇਤੀ ਵਾੜਿ ਸੁ ਢਿੰਗਰੀ
ਕਿਕਰ ਆਸ ਪਾਸ ਜਿਉ ਬਾਗੈ।
ਸਪ ਪਲੇਟੇ ਟੰਨਣੈ ਬੂਹੇ ਜੰਦਾ ਕੁਤਾ ਜਾਗੈ।।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਗ 26/25

ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਲਿਖਣ ਅਨੁਸਾਰ-"ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਬਗੈਰ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੇ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਬਚਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।"

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤ-ਮਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨਾਲ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਕਠੋਰ ਦਿਲ ਪਿਘਲੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਸਗੋਂ, ਉਹ ਹੋਰ ਜ਼ਾਲਮ-ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਧਾਰਣੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ (ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਬੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨਾਉਣ ਲਈ ਆਖਿਆ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਪਹਿਨਾਈਆਂ।

ਗੁਰੁਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ, ਅੱਜ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ

ਭੇਟਾ ਚੰਗੇ ਸ਼ਸਤਰ ਤੇ ਚੰਗੀ ਜਵਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈਣੀ ਏ ਤਾਂ ਕਸਰਤਾਂ ਕਰੋ, ਘੁਲੋ, ਗਤਕਾ ਖੇਡੋ, ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਣ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਵੋ, ਘੋੜ-ਸਵਾਰੀ ਕਰੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਇਕ ਕੌਮੀ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਖਿਮਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਠੀਕ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਉਸੇ ਖੰਡੇ ਧਾਰ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਚਲੇ ਸਨ। 24ਵੀਂ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤੇ-"ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਵਿੰਦੁ ਸਦਾ ਵਿਗਸੰਦਾ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਰਗਿ ਚਲਣਾ ਖੰਡੇ ਧਾਰ ਕਾਰ ਨਿਬਹੰਦਾ", ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ - "ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੰਸੀ ਪਰਮ ਹੰਸੁ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਵੰਸੁ ਵਲ ਨਿਬਹੰਦਾ। ਪਿਅ ਦਾਦੇ ਦੇ ਰਾਹਿ ਚਲੰਦਾ।। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਣਾ ਧਰਮ ਹੈ। (ਗੁਰੂ) ਹਰਿਗੋਬੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਪੂਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ, ਭਗਤ ਸਿਖ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ, ਕਿ ਜਦ ਇਕ ਘਾਹੀ ਹਜ਼ੂਰ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਦ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਆਪਣੀ ਭੇਟਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੁਕ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਭੇਟਾ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ-ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਰਪਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ - ਉਹ ਇਹ ਪਾਵਨ ਪੰਗਤੀ ਉਚਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਥੋਂ ਤੁਰ ਪਿਆ-

ਏਹ ਭੂਪਤਿ ਰਾਣੇ ਰੰਗ
ਦਿਨ ਚਾਰਿ ਸੁਹਾਵਣਾ।। ਅੰਗ-645

ਇਹ ਘਟਨਾ ਸਿੱਖ ਦੀ ਨਿਡਰਤਾ ਨੂੰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਚੇ ਤਖ਼ਤ ਰਚਾਇਆ

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਣ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਪਿਛੋਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਸ਼ਾਹੀ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਸੀ। ਸ਼ਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਹੀ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਤਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਸਾਰ ਸਕਦਾ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਸਾਰੀ ਤਖ਼ਤ ਨਾਸ਼ਮਾਨ ਹਨ - ਪਰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਦੀਵੀ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨਾਲ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਇਕ ਥਾਂ ਸਿਦਾਂਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਦੇ ਤੇ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਆਪਸੀ, ਝਗੜੇ, ਮੁੱਕਦਮੇ ਪਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਬੇੜ ਦਿੰਦੇ। ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ।

ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਆਰੰਭ

ਬਾਦਸ਼ਾ ਜਹਾਂਗੀਰ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਭੈ-ਭੀਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗਵਾਲੀਅਰ ਬੁਲਵਾ ਕੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਤਪ-ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਲੀਹਾ ਕੱਟ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਗਿਰਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਤੇ ਰੋਹ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੋਸ ਹੈ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪੁੰਜ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਨੋ-ਵੇਦਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ 'ਚੌਕੀਆਂ' ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਜਥੇ ਗੁਰੂ ਕੀਰਤੀ ਕਰਦੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਪਾਸ ਵੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਪਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਜਨਤਕ ਅੰਦੋਲਨ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਸ਼ਵ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ।

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦਾ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਤੇ ਉਥੋਂ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਾਉਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਕੌਤਕ ਹੀ ਸੀ। ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਹਰ ਸਮੇਂ

ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ, ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ।

ਜਦ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਉਧਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਰਾਤ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਭਿਆਨਕ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ, ਕਿ ਵੱਡਾ ਜੰਗਲੀ ਸ਼ੇਰ ਉਸਨੂੰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਤ੍ਰਬਕ ਕੇ ਉਠ ਬੈਠਾ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਜਲਾਲ-ਉ-ਦੀਨ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ। ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵਲੀ ਫ਼ਕੀਰ-ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਰਾਮਾਤ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਵਜ਼ੀਰ ਖ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਤੇ ਗਲਤੀ ਲਈ ਖਿਮਾ ਜਾਚਨਾ ਲਿਖ ਭੇਜੀ। ਦੀਵਾਨ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੇਵਕ ਸੀ। ਜਦ ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ 52 ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗੇ। ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਲਿਖ ਭੇਜਿਆ। ਜੁਆਬ ਆਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਾਮਨ ਪਕੜ ਕੇ ਜੋ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 52 ਕਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੋਗਾ, ਪਹਿਨਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਸਾਰੇ ਬੰਧਨ-ਮੁਕਤ ਹੋਏ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੀਤੀ।

ਯੁੱਧ ਜੀਤ ਆਏ

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ, ਸਵੈਮਾਣ, ਤੇ ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚਾਰ ਯੁੱਧ ਕੀਤੇ। ਪਹਿਲਾਂ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦੂਸਰਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ, ਤੀਸਰਾ ਨਥਾਣਾ ਤੇ ਚੌਥਾ ਕਰਤਾਰਪੁਰ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਲਾਵਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਰ, ਜੋਰੂ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਯੁੱਧ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਯੁੱਧ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਸਵੈਮਾਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਸਨ। ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੁੱਧਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਹੂ ਬਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੌਮ ਜੀ ਨੇ ਖੁਦ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੈਨਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਇਕ ਇੰਚ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਰਚੇ ਸਥਾਨ

ਲੋਹਗੜ੍ਹ, ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ, ਡੇਹਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਾਹੌਰ, ਕੀਰਤਪੁਰ, ਮਹਿਰਾਮ, ਕੌਲਸਰ, ਬਿਬੇਕਸਰ, ਗੁਰੂ ਸਰ ਆਦਿ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ - ਇਕ ਝਲਕ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ-ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਰੂਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ-ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਅਦੁੱਤੀ-ਸੋਹਣੇ ਤੇ ਮਿੱਠੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਚਮਕਦੇ ਨਹੁੰ, ਸੋਹਣੇ ਪੈਰ, ਕਰਵੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ, ਮਨਮੋਹਕ ਗੋਰਾ ਰੰਗ, ਉੱਚਾ ਭਰਵਾਂ ਸਰੀਰ। ਸੂਰਬੀਰਤਾ, ਧੀਰਜ, ਉਦਾਰਤਾ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਨਿਡਰਤਾ, ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਸ਼ਰਨ ਆਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਸਨ। ਹਰ ਸੈਨਿਕ ਤਰਤੱਵ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਨਿਆਂਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੀਨ। ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਕੀਰਤੀ ਵੀ ਕਰਦੇ-ਪਹਿਰਾਵਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਤੇ ਰਹਿਣੀ-ਫ਼ਕੀਰਾਂ ਵਾਲੀ।

ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਪਾਠ, ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਦੇ, ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਭੁੱਖਾ ਨਾ ਰਹੇ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸੁਣਦੇ-ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਫੈਸਲੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦੀਆਂ। ਫਿਰ ਸਰੀਰਕ ਕਰਤੱਬ ਤੱਕਦੇ-ਪਿਛੋਂ ਯੋਧਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਸੁਣਦੇ। ਰਹਿਰਾਸ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ 48 ਸਾਲ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਯਾਤਰਾ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ।

Editorial

A Tribute to Sri Guru Gobind Singh's regiment

- Er. Amarjit Singh

Youngsters and sometimes even elders pose the following questions:

"Creation of Khalsa Panth was perhaps the need of the hour, at the time of Sri Guru Gobind Singh. There is no such need now. So, why have a separate entity now? Sahejdhari or Unbaptised Sikhs are good enough to pursue and preserve the preaching's of the Sikh Gurus. They feel that abandoning of formal uniform (Five Kakaars) will widen the scope of attracting others to embrace Sikhism. They argue that even otherwise, it is often observed that many of the baptized Sikhs having long beards and full fledged 'Kirpans' indulge in such activities as are against the Sikh tenets. They bring bad name to the regiment of Sri Guru Gobind Singh Ji. So, why not do away with the uniform to save the Khalsa Panth from the embarrassment caused by some unscrupulous elements?"

My summarized reply to the youngsters and other posing such questions is that "Khalsa Panth" has been defined by Guru Gobind Singh Ji as "God's army" (ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੁ ਕੀ ਫੌਜ, ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ)

Guru Gobind Singh Ji, founded Khalsa Panth as God's Army to protect the innocent, gentle, well meaning and God fearing persons from the onslaught of the wicked, self centered, and ambitious people, who do not understand the language of love, harmony and peaceful co-existence. God's Army is for defence and not for any offence. No country in the world need have any Army if the people of the world understand that we are all children of one God (ਏਕ ਪਿਤਾ ਏਕਸੁ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਕੁ) and that we all are supposed to live in harmony and peace, respecting each other's sentiments. It is because of the unjust and erratic behavior of some people in power,

which necessitates creations of a counter FORCE to combat the atrocious behaviour of the wicked and the mighty who care only for their own comfort and are always on the look out of an opportunity to grab other's treasures and territories by unscrupulous and foul means. Even today the situations and circumstances of individuals, societies, communities and the Nations of the World have not changed. They are not bereft of the ills which prevailed a few centuries ago. How can we talk of disbanding an Army even if it is to play a role of a stand by Force to tackle any possible eventuality of foul play.

Guru Nanak Dev Ji started painting the picture of a Khalsa and he alongwith other descendent Gurus, added variety of colours to this picture till it was framed by the tenth Guru to give it a unique look.

Let us not look at the bad elements who have infiltered and found their way in Sri Guru Gobind Singh's regiment. They are no Role Models for us. We should look to the well meaning soldiers of the God's Army who live their lives as per Guru's dictates and are ever ready to sacrifice their lives to protect the rights & priviledges, of the oppressed and the down trodden. They live their lives to uphold the cause and honour for which the Gurus lived.

We should be least concerned with the number. An Army of a few handful soldiers is much better than a crowd of people who fail to understand Guru's Mission.

Settlement at Kartarpur

- Kharak Singh

During his extensive travels in India, Bangla Desh, Sri Lanka, Tibet, Arabia, Iraq, Iran and Afghanistan, Guru Nanak had met all kinds of persons including *Sadhus, Faqirs, yogies,* ascetics, dervishes, Sufis, Muslim divines and ulemas, princes, saints, soldiers and emirs, besides the laity. He had visited most of the religious centers of Hindus, Muslims, Buddhists and Jains. This yielded a rich harvest of experience and new ideas. His preachings had led to evolutions of a new way of life different from all previous faiths. A large number of *sangats* had been organized to worship One omnipresent and all-pervading God through meditation on His Name, and service of humanity as expression of their love and devotion to Him. A new religion had evolved.

To consolidate the gains and to provide future direction to the movement, and to practically demonstrate the ideal way of living preached by him, it was necessary to have a center. Also the Guru's reputation had spread far and wide, and, besides his followers, other eminent persons and leaders of contemporary religious faiths wanted to be in contact with him. This necessitated designation of a place where the Guru could be contacted. The Guru also visualized that his mission was in the nascent stage, and could not be completed in his lifetime. It would have to be nurtured and strengthened for a long time after him under a worthy successor who would have to be selected and properly trained for the job.

The Guru, therefore, decided to settle down. He selected a lovely spot on the right bank of the river Ravi. Duni Chand, one of his eminent disciples from Lahore was glad to offer the financial help for acquisition of land for the intended settlement.

The Guru named it Kartarpur (Dwelling of God). He brought his family and old parents to stay with him. He invited his disciples also to settle there. To demonstrate the triple doctrine of 'Kirt Karo, Vand

Chhako, and Naam Japo' the Guru himself tilled the land and carried out all other farm chores, to set an example for others. The produce went to the langar which was set up, and all those who worked at the settlement as well as the visitors ate together in a pangat without distinction of caste or social status.

The Guru introduced prayer sessions in the morning as well as evening in which recitation of Japuji, and kirtan and a discourse by the Guru were regular features.

The Guru stayed at Kartarpur for nearly two decades.

During this period, he did not undertake any long tours. He did,however, make short trips to places within Punjab, off and on.

For example, he visited Achal, near Batala, which was a center of jogis, for a discussion. It was during one of such trips that the Guru came across Bhai Budha, a young boy from village Ramdas who became a most devoted Sikh of the Guru, and lived upto the period of the sixth Nanak, Guru Hargobind. He had the honour of performing the coronation ceremonies of the first five successors of Guru Nanak and is reverently known as Baba Budha. He was also the first head-priest (granthi) of Sri Darbar Sahib, Amritsar, when the Pothi Sahib, or the Adi Granth was installed there.

It was at Kartarpur that Bhai Lehna, drawn by the Guru's reputation, visited the Guru and, charmed by his personality and teachings, decided to serve the Guru with such devotion and commitment as nobody else could match.

During his stay at Kartarpur, the Guru also organized and recorded the bani that had been revealed to him on different occasions during his tours and interaction with people. For the purpose, he evolved the Gurmukhi script, to make the bani accessable to the common folks. Bhai Lehna assisted the Guru in this task.

For a successor, the Guru was looking for someone among his disciples who had fully grasped his philosophy, and who was wholly committed to it. It was again at Kartarpur, that the Guru after a rigorous test, selected Bhai Lehna, to succeed him, ignoring the claims of his sons, setting a precedent for selection on merit alone. Lehna had come out with flying colours in the test. The Guru embraced him

saying that he had become a part of his own self, and would, therefore, be known as Angad. On the 14 June, 1539, in the presence of the Kartarpur sangat the ceremony of installing Lehna as Guru Angad, was performed. Placing five paises and a coconut before him, the Guru bowed before him.

Thus was the divine light and responsibility of Guruship transferred to Angad, by Guru Nanak in his own lifetime.

It was at Kartarpuar, that after having accomplished the tremendous task of founding a new faith, and putting it on a firm foundation, the Guru breathed his last on September 22, 1539 CE. The Guru loved and was loved by all, including Muslims as well as Hindus, so that there was a pleasant quarrel between the two communities, since cach wanted to perform his last rites in their own way.

APPEAL

'Atam Parmatam' is a quarterly journal (for free distribution) devoted to spiritual science and its application to everyday life. It offers a highly stimulating and informative reading. We are working silently and purposefully to reach the maximum number of readers, so as to help them to discover the hidden wealth of their spiritual potential and to connect them to the oatmeal and unlimited source of goodness, WAHEGURU. Join us in this laudable task and lend your mite to beat the rising 'cost of paper and printing and take the message of Gurmat to the maximum number. You can help by:

(a) Becoming a Donor Member of the ATAM SCIENCE FAMILY by donating Rs. 1000/- or more, per annum, (b) Sending your donation, howsoever small. (c) Persuading others to donate.

DONATION TO THE TRUST ARE EXEMPTED U/S 80-G OF I.T. Act 1961.

For Donations:
Name of Bank: **AXIS BANK**
Name of the Account: **Atam Science Trust A/c Dagshai Public School**
Account No. **91101032523690** IFS Code - **UTIB0000666**

Crossed Cheques in favour of "Atam Science Trust" can be sent to
Amarjit Singh, 1936, Phase 10, Mohali - 160062, Mob.: 9815011936

WORKS (BANI) OF GURU NANAK

-Kharak Singh

The sight of the wonderful creation of God moved the Guru to ecstasy Similarly the plight of the poor people living in miserable conditions, exploited by those in power, caused great anguish to his sensitive mind. On all such occasions, his emotions would pour out of his lips in the form of exquisite poetry, about which the Guru says:

- "As the word of the Lord comes to me, so do I convey"

- "I have said what You made me say"

- "I myself do not know what to say. I uttered what You commanded me to say."

This was, thus, the Word of God revealed through him.

Fortunately for sus, Guru Nanak, unlike other prophets, recorded his bani himself, which is accessible to all in the Guru Granth Sahib compiled by his fourth successor, or the Fifth Nanak, Guru Arjun Dev. His bani is full of praise for the One Sole Creator of the universe, who is the Father of all, and looks after all forms of life. The bani touches upon every aspect of human life, and provides guidance in all situations. The guiding principle is love; God loves His creation. All human beings are His children, bound together as brothers. Human beings should, therefore, love God as Father, and each other as brothers or His children. This love can be expressed in altruistic deeds and service to one's fellowmen.

The bani uses the language of the common man, largely Punjabi with liberal use of vocabulary from Persian, Arabic, Sanskrit and Languages of India, or the Sant Bhasha understood practically all over the Indian sub-continent. The bani infuses the spirit of self-respect, dignity of labour, and highest ethical and spiritual values. It is revelatory in nature, and expresses a profound spiritual experience.

The Guru was not only a reformer and preacher, but also a great poet. He wrote as many as 974

hymns (out of the total of 4956 hymns recorded in the Guru Granth Sahib), in 19 raags (musical measures). These hymns are meant to be sung (Japuji is an exception), and a particular raag is prescribed for each. All hymns are devotional. In some, however, major spiritual and ethical issues are also discussed, besides social and other worldly concerns. Most of the hymns are short, but some are fairly long. Among the latter are the Japuji, Siddh Gost, Oankar, Patti Likhi, Thittin, Baramaha Tukhari, and Vars of Asa, Majh and Malhar.

Japuji

Jap(u) Ji constitutes the morning prayer and every Sikh is enjoined to recite it daily. Unlike other hymns, no specific raag (musical mode) is prescribed for it, indicating that it need not be sung, and that its contents demand serious thought. It starts with Mul Mantra or the creedal statement, which lists the major attributes of the One Sole Ultimate Reality. The rest of the hymn is, in a way, an explication of the Mul Mantra, In the process it touches upon practically every aspect of the Sikh religious thought- its theology, ethics, sociology, philosophy, etc. In turn, Guru Granth Sahib is considered an elaboration of the thought content of the Japuji. In the very beginning, the fundamental question is raised- how to become truthful, and how to demolish the wall of falsehood or nescience that stands in the way. The answer is unequivocal- Recognise the Divine Will and follow it'. Ritual ablutions, silence and one-point meditation, intellectual acrobatics, or accumulation of wealth, do not avail.

God is Infinite, So is His Creation described. He is ineffable. He cannot be created or installed like an idol. Idolatry is, therefore, futile as are pilgrimages, yogic or tantric practices. He responds to love. In fact, love is His language. He loves His creation, and abides in it. He is immanent in all human beings. So love for God is to be expressed in love or service of humanity. The Japuji lays emphasis on listening to His virtues and accepting the Divine Will. Need for inculcating virtues is stressed. For bhakti (devotion) is not possible without virtues. Towards the end of

the hymn, the Guru discusses the various stages (khands) on the path leading to Sach Khand (the Region of the Lord).

The earth or the world is a dharamsal (a place to practice noble deeds), necessary for spiritual progress, acquisition of divine knowledge (gyan) and His Grace. The hymn concludes with the following epilogue:

Air is the vital force; water the progenitor;

The vast earth the mother of all;

Day and night are nurses, fondling all creation in their lap.

Of all, the righteous Judge weighs merit and demerit Himself.

Approval or rejection by God comes from each one's actions.

Those who, meditating on God have earned merit through hard endeavour

Saith Nanak – Their faces are radiant with the Divine Light:

Many shall find release through them.

Siddh Gost

During his travels to different lands Guru Nanak met the leaders of every school of religious thought. From the Janamsakhis, we learn that the Guru met the yogis, the stalwarts of the Nath Mat at four places, viz., Gorakhmatta (now known as Nanakmatta), Sumer Parbat, Achal Batala, and Gorakhhatri (near Peshawar). In Siddh Gost, the Guru has recorded the substance of the discussion in the form of questions and answers. Apart from comments on the practices followed by the yogis or naths, the Guru explains his own concept of the Divine, which constitutes the epitome of Sikh metaphysics. Siddh Gost is one of the longer hymns of the Guru with 73 stanzas. Inter alia, the Guru stresses the following points:

Wanderings do not lead to purity, and serve no purpose.

Emancipation is not possible without True Sabad (the Divine Word). Realising the Sabad in the world around and repudiating haumain (the sense of I-am-ness) are essential for this purpose.

Sabad is the real Guru, and not the human body or the corporal form. Similarly, the real disciple is

the consciousness concentrated on the Divine Word.

In this hymn, the Guru calls the liberated man as 'gurmukh', and mentions his external and interna attributes.

A gurmukh does not abandon his responsibilities to become an ascetic. He is more vibrant and engages himself in the task of upliftment of the downtrodden people. He is full of compassion and responsive to the demands of his surroundings. The Guru goes to the extent of saying that the main purpose of his udasis is search for gurmukhs.

In the dialogue, only two names are mentioned, viz.,

Charpat and Loharipa. The former was the leader of one sect that was engaged in the preparation of an elixir from mercury to enhance longevity, Loharipa had attracted a large following including some royal families, and was known by different names in different areas. He was called Avilokiteshvar Machhaindar Nath in Northern India.

When the discussion started, the yogis thought they were dealing with a boy (bala-balak), But as the dialogue proceeded, they were so much impressed with the Guru's answers, that they addressed him as Avadhu or Swami, as a mark of respect.

The Guru conveyed to them that only gurmukh can be a true yogi. Of late, need for inter-faith understanding has been keenly felt at the international level. In Siddh Gost, we find an excellent example of an inter-faith dialogue, with those who subscrithe be to a different faith.

Asa di Var

It is a congregational prayer, meant for collective singing in Gurdwaras. It has 24 pauris, each preceded by a varying number of slokas, some of which are composed by Guru Angad Dev. The var deals with the beliefs and the praxis of the major religious orders of the day: exposes the hypocrisy of the priestly class, exploiting the ignorant masses, criticizes meaningless rituals and superstitious beliefs, and condemns social injustice and discrimination

based on caste, creed, gender, etc. The Guru builds a powerful case against the inferier status accorded to women and pleads, "How can you call her inferior, who gives birth to kings?" The var repudiates the beliefs that the world is mithya (unreal). It asserts that the world, the regions and the universes are real. The Guru laments the decay that had occurred in the society due to centuries of Muslim rule on Hindu population. Outwardly, they read Quran and adopted the Turkish culture, but in their homes practiced Hindu form of worship. The Guru exhorts them to shed this duality and hypocrisy. On exploitation and the charities in the name of one's ancestors, the Guru says:

Should a burglar rob some house, and out of his booty offer charity in his manes' name;

In the hereafter shall the offering be recognized,

And the manes be branded as thieves;

And judgement shall be that the mediator's hands be chopped off.

Saith Nanak : In the hereafter is received reward for what man from his own earning offers.

The hymns provides constant guidance in one's dealing with others, and warns against pitfalls of wrong beliefs and practices. Hence, the need for its singing every morning.

Oankar

It is an acrostic of 54 stanza, based on letters of the current Gurmukhi alphabets. The concept of a truly learned scholar is defined. Here we find Guru Nanak questioning the pandit on his ontological point of view, Transitory nature of the world is explained and humility is applauded. Guru Nanak asks the learned scholar to understand the nature and powers of Onkar, which is the essence of the three worlds. The pandit should not confuse the people by putting before them the worldly puzzles. The Guru further says that everyone is content to say that God is One, but in actions we are engrossed in ego and pride that keep us away from Him. It is a great irony that, in spite of knowing

that 'as borax melts gold, so lust and wrath waste the body away', we still act contrary to this knowledge and consequently suffer.

In this work, the pandit (panda) stands for the learned class, which is in mad pursuit of wealth and cares little about its responsibility to moral regeneration and spiritual guidance of the masses. As Asa di Var embodies the criticism of the vain and the hypocritical social orders and Siddh Gost is a gist of Guru Nanak's metaphysics with the Jogis during his travels, in the same way the hymn Onkar is a summary of Guru Nanak's discourses with the intelligentsia.

Baramaha (Song of the Seasons)

Written in Tukhari mode at Kartarpur, this is believed to be the last composition of Guru Nanak. In this divine poem, he hails the different seasons and months of the year. He refers to the fascinating features like the flowering vegetation, beetles and wasps and butterflies hovering over colourful flowers, the humming bees, the heat of the summer months, showers of the rainy season, the cold of winter, tall grasses and the grazing cattle, and numerous other features which fascinate hìm. Using the metaphor of love between wife and husband, the Guru says that the beauty of nature can only be enjoyed in union with the Lord. Separated from Him, these charming features simply intensify the pangs of separation and the longing to meet Him. This poem inspires love for the Lord and His creation, and intensifies the longing to meet Him.

There are 17 stanzas in this composition. The first four stanzas constitute the prologue, followed by twelve dealing with the twelve months of the year, beginning with Chet and ending with Phulgun. The last stanza is the epilogue. As a sample, English rendering of the stanza dealing with the first month, Chet is reproduced below:

Lovely is the spring in Chet, with humming-bees pleasing:

In the forests are trees in blossom - I yearn for the Spouse, long-sojourning, to return home.

How may the woman find comfort with the Spouse gone away?

in the torment of suffering the limbs feel feeble.

Pleasing is the Kokil's cry among mangoes;

How may then pangs of suffering be borne?

On blossoming twigs hovers the humming-bee;

How may 1, mother, bear my pangs of separation, death-like.

Saith Nanak: In Chet comes serene joy to her whose Spouse is with her at home.

Patti Likhi

This hymn is an acrostic based on Gurmukhi alphabet. For the Guru, each letter has a spiritual significance, which is expressed in the different stanzas dealing with different letters.

Var Majh and Var Malhar

In Majh Var, the Guru discusses certain practices of Jainis and Muslims, current in his times, and finds them of no avail. The imagery employed is superb, as is exemplified by the following:

If the streams become cows and springs become the founts of milk and ghee

The earth becomes sugar and the heart is always happy

The mountains become of gold and silver studded with diamonds and rubies

Even then I should sing Thy praises and never cease to remember Thee.

Malhar ki Var discusses, inter alia, the issue of meat-eating and vegetarianism. The Var contains some terse sayings, which have become catch phrases in the course of time. Here is an example:

There is friendship between beauty and lust, a relation between hunger and savour.

A greedy man is one with wealth and a sleepy enjoys a narrow place like cushions.

An angery man barks and is led to misery: the blind anger chatters.

The silence is golden, saith, Nanak, and without Name the mouth is unholy.

Holy Name as Spiritual Healer

- Raghbir Singh Bir

What is at the root of our quest for healing at the mental level? The dictum 'sarab rog ka aukhad Naam' heralds a great truth. It conceals a mystery which when fully grasped has the power to cure all physical and mental illness and indeed to harness the earthly resources for the benefit of mankind. An insight into its mystery opens a whole vista of spiritual powers against which miracles and occult forces seem commonplace. Comprehending the reality of this law is the key to every kind of success.

In order however to acquire the ability to treat physical illness with the medicine of Holy Name, we have to understand the science of the soul, otherwise called the Guru's Wisdom (Gurmat or Brahmgyan). It happens that the great treasure house of this supreme wisdom is readily available in Guru-Vani couched in simple yet universal language. Our thinking becomes easier with the help of its scriptural text. According to the Gurmat ideology, the concept of the world, indeed all universe, is the creation and perception of our own mind. When there is consciousness, the phenomenal world is a reality; when the consciousness is non-existent, the world ceases to exist. In deep sleep when our mind stops wandering and rests within our soul, for all practical purposes, the world of phenomena disappears.

According to the Gurmat philosophy, the world exists exactly as the state of our mind may perceive. A happy mind regards all world as a place of peace and good cheer, whereas a sick and disturbed mind finds the world a den of discomfort and disease. In either state, it is our mind that determines the nature of our existence on earth. In other words, whether we feel ill and depressed, or well and cheerful, depends primarily on the conscious state of our mind. Whatever is the mind's perception, therefore, deter-

mines the nature of existence. As the mind perceives, so does man create his own cosmos. But, then, according to Guruvani, the sensory perceptions of our mind are illusory and unfounded, or at best misleading. Consequently, our perceptions of the phenomenal world are equally illusory and misleading, and become the cause of alternating suffering, sickness and sin. However, the mind also has the choice and the capacity to try and reorient its perception of the world into a correct and positive perspective of the true reality.

Our mind can thus discard self-induced wrong notions, and accept the spiritually valid beliefs which, when translated into action, bring infinite happiness and freedom from sickness, sin and suffering. Let us probe this belief system implicit in Guruvani. The Guruvani text speaks of the world of perception as a mental phenomenon that lacks substance and permanency. The thought process centred in our mind is its most powerful vehicle. The perceived universe being a product of our thought-process is thus unreal, a dream - characterized in Guruvani as an airy mountain of smoke. Yet this basic truth is exceedingly hard to grasp - and harder still to believe - by our earthbound intellect. Those schooled in the art of contemplation and meditation alone can understand this mystery. The practitioner of meditation is capable of seeing the subtle aspects of the creation, to an extent where creation itself dissolves into the thought of nothingness. The more he dissociates himself from his sensory perceptions of phenomenal creation, the closer he gets to the true nature of existence.

In as much as all worldly creation arises from powerful thought-waves that acquire substance from our sensory perceptions, ignorance of this basic principle becomes the root cause of mental tension and physical sickness. Conversely, in so far as our mind understands the principles of spiritual science, our life on earth acquires the meaning of true happiness.

To make our world a good and joyful place, it is necessary that more and more human beings acquire a truly scientific perspective of the physical world. In this endeavour, the Guru Granth's ideas as put down in the text of Guruvani are a tremendously helpful tool. For every erroneous or illusory sensory belief, Guruvani offers and suggests the right and reasonable truth -

which comes to our aid in the understanding of God's purpose and makes our existence both happy and meaningful. The Guru Granth variously assures us that the purpose of this life is to achieve true abiding happiness - variously spelt as health, happiness and success. It follows that to translate this happiness index into reality, we need to scrupulously follow - and practice - these vital principles in our daily lives.

By practising meditation, the attributes of God begin to unfold and envelop the seeker who gradually starts acquiring those attributes and becomes God-like, shedding all shortcomings that are un-Godly, and acquiring the goodness that is inherent in the Divine Being. Guruvani defines this principle in the axiom "as you think so you become", and the seeker starts substantiating in real life every good thought he contemplates.

Guruvani offers a corollary to this principle: in that, at any one point of time, our mind can accommodate only one thought. As a result, the practitioner of Naam Simran, begins to dwell in Godly thoughts - the more he meditates on God's Name, the greater his preoccupation with goodness; all negative thoughts are thus crowed out of his mind.

It follows that the virtuous thought process becomes creative and, over a period of time, the mind acquires the power to fulfil whatever it desires. But since the meditation is focused only in Godly attributes, all manifestations and episodes in his life have a divine quality of truth & beauty and joy. Life is transformed into a bouquet of cheerful compassion, charity and goodness.

Blessed is such a seeker for he shares his experience with fellow humans and creates hope that God's Name has the power to cure all ills and troubles.

ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਦੁ ਨਾਮੁ ॥

ਅੰਗ - 274

Lord's Name is the panacea of all the ills.

Source: Book-The Name Divine
-A Panacea for all the ills
-Raghbir Singh Bir

Khalsa - The Ideal Man

(Baisakhi-13th April 2020)

-Dr. Jagjit Singh

Our very sincere and hearty felicitations to all the readers and the humanity at large on the auspicious occasion of the birth of Khalsa. We congratulate the readers for their abiding faith and firm attachment to the Guru-ideals. To the humanity at large we congratulate because Gurus and their noble deeds belong to them and are meant for them. They are not meant for a specific region or community. The ideals and tenets of spiritualism and universal brotherhood of man as preached and propagated by Guru Nanak (1469-1539) were fully consummated and perfectly realised by his tenth manifestation, Guru Gobind Singh Ji (1661-1708) on this day of Baisakhi, March 30, 1699. To preserve and protect the inner purity and noble loftiness of the Khalsa he delineated, shaped and prescribed the external form too. He laid down a set of norms and prescriptions of a distinctive code of conduct for the Khalsa. For the propagation and expansive spread of the doctrine as preached by all the ten Sikh Gurus for 230 years he gave a new direction, a new look, a new shape and a very distinctive identity by creating the Khalsa, which he honoured and glorified by saying that "Khalsa is my alter-other-self (***ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ***). So much so that he recognised and honoured the five beloved ones as the Guru incarnate. He knelt before them, begged from them the boon of Amrit to initiate him into the newly created Khalsa brotherhood. Bhai Gurdas, the second, aptly points out the uniqueness of the new religious order by saying, "Himself he Guru is and himself disciple too"(***ਆਪੇ ਗੁਰੁ ਚੇਲਾ***). It was something very unique in the annals of world history. In all the religions the Guru retains his higher status and supremacy and the disciple his lower station. But Guru Gobind Singh by elevating the five beloved ones, his own disciples to the status of 'Guru incarnate' and by obeying and willingly submitting himself to their dictates and commands created history. Conceptually it was the creation of a new doctrine higher than that of precepts of popular democracy. Considering the birth of Khalsa as an act of Divine Grace he acclaimed and lauded it in the 'Sarb

Loh 'granth' as "the surge of joy of the Supreme Self"(***ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ***). This was no exaggeration but a concrete manifestation of truth.

Superficially there seems to be a contradiction between Guru Nanak's conviction of 'There is but Name Divine only in the house of Nanak' (***ਨਾਨਕ ਕੈ ਘਰੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ***) and Guru Gobind Singh's article of faith of 'to die fighting on the battle field in extreme circumstances' ***(ਅਤਿ ਹੀ ਰਣ ਮਹਿ ਤਬ ਜੂਝ ਮਰੋਂ)***. How can this apparent contradiction be reconciled?

Looked at from a higher religious experience they are the twain manifestation of the same spiritual thought and ideals. The twains do meet in the Khalsa ideals. According to Gurbani the man's goal in life is to unite with God the Ultimate Divine as the Guru exhorts. 'This is the opportunity! your time to meet God ***(ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ)***. The way suggested is 'meet the sadhu and the sangat and recite only His Name' ***(ਮਿਲ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਭਜੁ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ)***. According to Gurbani Nam is the Love of God - 'Hari Nam is Love of God' (***ਹਰਿਨਾਮਾ ਹਰਿ ਰੰਗਾ ਹੈ***). Guru Gobind Singh Ji also regards Love of God as the best and the most efficacious way of spiritual realisation. He says, "He who loveth attains godhead"***(ਜਿਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ)***. The basic imperative of love is self abnegation, self surrender and self-sacrifice. According to Guru Nanak, "If you want to play the game of love then come forward with your head on the palm of your hand." ***ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥ ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥ (ਅੰਗ - 1412)***

Guru Nanak's whole life is a life of self abnegation (denial) and self-sacrifice. He was a brave and intrepid saint soldier who hugged and clasped with love the whole humanity to his bosom, specially the down trodden, the so called lowly, meek and weak people, without any distinction of caste, creed, birth and rank. He has the courage to call the unjust and brutal tyrannous kings as the predatory lions (beasts), corrupt officials as 'dogs' ***(ਰਾਜੇ ਸ਼ੀਂਹ ਮੁਕਦਮ ਕੁੱਤੇ)***. He showed the path of righteousness and truth to the Maulvis, Pandits, Yogis and Sanyasis. He showed a new path to Indians - a confluence of deep devotional love and great moral strength, power and love cheek by jowl - the ultimate ideal of man's destiny. To divide and segregate

this ideal into religious, political and social categories is the result of misguided machinations of the narrow minded ignorant minds of limited knowledge. Guru Arjan embraced martyrdom and Guru Tegh Bahadur "gave his head but not his conviction" ***(ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ)*** to protect the purity and attest the veracity and inviobility of the principles of truth. This is the game of love in which you are required to carry your head on the palm of your hand. Therefore, there is hardly anything strange about Guru Gobind Singh asking for a head with an unsheathed sword in his hand from a gathering of Indians on a Baisakhi day, 321 years ago. This call to demand a sacrifice of head was timely and an unavoidable necessity to create a nation of those who are willing to die for a cause.

By accepting the sacrificial offering of heads and by administering *Amrit* to the five he bestowed the life of spirit, leavened their life with bliss, enriched them with the treasury of *Nam* and trained them in the art of self protection and self respect. Creation of Khalsa was in fact creation of a new man, full and complete, worthy of being accepted universally. Nowadays most of the people want to discard the outward mask and the mysterious hocus-pocus of religious rituals. Now the man longs for pilgrimage of the soul. All the norms, restraints and code of conduct imposed on the Khalsa, the new man have been acknowledged and honoured internationally. Use of Tobacco was forbidden to him and what we see now is restrictions being put on smoke, and its unstinted use all over the world, since this causes cancer - a terrible affliction. Adultery was condemned as the most sinful of vices and now we see how promiscuous sexuality has created the scourge of AIDS, an incurable and horrible disease, whose deadly expanse is broadening like a jungle fire everyday. Only the spiritual teaching of the Guru can annihilate the malaise and free us from its deadly grip. Out of the five K's which the Guru has enjoined upon the Khalsa to adhere to, the wearing of kachh (a short knicker) is the symbol of virtuous celibacy. As the Guru says -

'With one woman one remains a virtual celibate. ***(ਏਕਾ ਨਾਰੀ ਜਤੀ)***

Khalsa was given the unshorn form of a saint soldier. Guru's own personal appearance, the

physiognomy of the great Guru and a brave soldier was bestowed on the Khalsa, the Khalsa created in his own image ***(ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ)***. The second reason was that all men having faith in spirituality should accept the Divine Will and command without any stint, without hesitation, without any but's and if's, and without any excuse. He has to submit to His Will completely and absolutely. All the way-farers of the spiritual path accept the Will of God, and resign themselves to it, regarding it as God's gift even if they have to embrace martyrdom and court death, that too without reproach. As the Gurbani says -

None do I reproach and blame since all Your Doings my mind regards sweet.
ਉਲਾਹਨੋ ਮੈ ਕਾਹੂ ਨ ਦੀਓ॥
ਮਨ ਮੀਠ ਤੁਹਾਰੋ ਕੀਓ॥ ***ਅੰਗ - 978***

One who is steeped in the Divinity and submits to the Will of God accepts the form as bestowed by Him, heartily and gracefully. The hair upon the head, the beard, the moustaches on the face are the inviolable part of the human form and shape and a Divine Gift. If man was created in His Own Image then the human male form is a divine form.

Not to accept this natural divine form and not to confirm to this appearance is to disobey God's command and violate the law of Divine Creation and doubt His intention and question His Will. This unshorn appearance and form if on one hand symbolises the pious saintliness and intellectual eminence, it also is a symbol of man's mighty manhood, his physical powers, and brave bearing of a soldier who is ever ready to join battle for self protection and preservation of self respect and to defend the oppressed -

'When the given span of life teeters on edge,
I would love to die on battlefield fighting fiercely.'
ਜਬ ਆਵ ਕੀ ਅਉਧ ਨਿਧਾਨ ਬਨੈ,
ਅਤ ਹੀ ਰਨ ਮੈ ਤਬ ਜੂਝ ਮਰੋਂ॥ ***ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ***

This point of view can also be regarded as a manifestation of commitment to social responsibility. Eighteenth century Sikh history is brimming with happenings exemplifying such a commitment by the Khalsa.

To accept and appreciate the historical significance and the relevance of the momentous and epoch making event, the 'Birth of Khalsa', one needs to possess a very broad and noble mind, a liberal heart, a progressive visionary out

look and above all a very sublime intellectual frame work. Very soon after the creation of the Khalsa in 1699 the hill Rajas of Punjab started opposing the Khalsa and the Guru Maharaj. Since ages they have been stuck up in the quagmire of discriminatory social order, caste distinctions and untouchability. Therefore they could not tolerate the democratic egalitarian outlook of the Khalsa. They sought help from the Mughal imperialism to oppose their own Guru. The newly created Khalsa at Anandgarh, Chamkaur and Mukatsar showed such feats of bravery which have no parallel in the records of history of warfare. After sacrificing his sons rather an entire family for the sake of Khalsa, Guru Gobind Singh was able to strengthen and fortify the will and the determination of the Khalsa to be ever ready to die to uphold the convictions and the ideals they hold dear. In 1705 in his victory epistle to Aurangzeb the Guru points out to the emperor that not to submit or yield is a victory in the real sense of the word. Guru Ji taught the Khalsa not only how to live but also how to face struggles and die. Earnest prayer, service of mankind, right living, honest hard work is the quintessential definition of life. And to be ever ready to die for the Guru ideals is real dying. Just ten years after the creation of Khalsa, in 1709 under the command of Banda Singh Bahadur, the bravery and the fighting skills which the Khalsa showed in the battle of Sirhind, won encomiums and praise even from inveterate foes of Khalsa like Qazi Nur Mohammed. Guru Ji bestowed the piety of a saint and the royalty of a king on the Khalsa firmly based on the foundation of the Gurbani. The Amrit prepared with a double-edged sword (khanda), the amalgam of the strength of steel and sweetness of sugar exalted and refined by the divine word (Gurbani) is the most sublime initiation and instruction which the Sikh receives. The Khalsa considers the Guru as Sacha Padshah (the true king) and all the other temporal kings as false ephemeral delusions. Guru Ji exhorted the Khalsa to maintain its distinctive identity and uniqueness. This distinctiveness is the very sublime projection of the inner being and outer living, the union of the sacred word and holy vesture. Though the reign of Maharaja Ranjit Singh is lauded as the prototype model of Sikh Raj and is regarded as a glorious instance of Khalsa Raj in which all the religions, creeds and various

faiths were respected and honoured. but even this kingdom of Sikhs falls short of the high standard visualised in the Khalsa ideals. That is why alienated from the Guru and the Guru ideals as it was it soon degenerated disintegrated and disappeared. Khalsa is the community of divinely inspired God oriented people, Gurmukh Gursikhs, sublime and exalted human beings who worship and are always observed in the divinity of Nam.

He who claims himself to be the Sikh of the Guru
Should early in the morning rise
And on the Name divine meditate.
ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ
ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥ ਅੰਗ - 305

Gurmukh Gursikhs who lead philonthropic and altruistic life are always imbued with the zest to do good to others. Those who are truthful inwardly and outwardly, are honest, good natured, and are tender hearted holding every one dear and love one and all. When such people appear and come forward attired in the Guru-bestowed robes, they are admired and almost worshipped by the whole world. Such a person cannot be subjugated and cannot be subjected to the life of servitude and will not play a subservient role. When God's grace endows him with divine power he uses it to worship His Name and reigns supreme for the common weal and welfare of all people, since he regards the whole of humanity as the sacred creation of God almighty and accepts them all as children of one father' ***ਏਕ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਕ.***

Some are Hindus and some Muslims
Some Rafzi Shias and Imam Shafi, sunnis
All are human beings with different shapes and mien.
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕੋਊ ਰਾਫਜੀ ਇਮਾਮ ਸ਼ਾਫੀ
ਮਾਨਸ ਸਬੈ ਏਕ ਪੈ ਅਨੇਕ ਕੋ ਭ੍ਰਮਾਉ ਹੈ ॥
ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

This is a part and parcel of his (Khalsa) training, during his sovereign reign nobody goes without food and remains unclad naked. Khalsa is a toiler, a hard working human being imbued with a glorious sense of service to humanity -

He who toils hard and gives some to others
Only he the path to spiritual realisation finds.
ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ ॥ ਅੰਗ - 5

The world feels proud of such

a royality and regal personages. Under such benign rule and favourable circumstances selfishness, robbery and mean intrigues to grab power appear so low, so worthless and so beneath dignity that they hardly matter, and in the course of time they die and disappear. The Guru bestowed the nobility of character based on Nam, without it the Sikh (disciple) does not deserve to be called a Khalsa. It is to such a Khalsa of sterling worth Guru Ji alludes when he says-

Waheguru Ji Ka Khalsa Waheguru Ji Ki Fateh which means
Khalsa belongs to the Lord God supreme.
And the victory too belongs to the God Almighty.

Not only the Sikh Panth but the whole humanity requires emergence of the Khalsa once again. Khalsa is a saint soldier and the whole world needs to be transformed into a saint soldier of the Baisakhi of Khalsa. What are the ideals and the goal of life which Khalsa represents and aspires to. Guru Ji left no doubt about this. He very proudly asserts that only the life of such a man is worthy of praise who with Lord's Name on his lips crusades against the evil, as he affirms -

Blessed is the life which with Lords Name on lips,
mind brimming with thoughts of war on evil.
Since the mortal body does not last
He who in the boat of Lord's laudation goes across.
Makes his body an abode of Patience,
illumined with intellectual light sublime.
With a broom in hand of divine knowledge
he sweeps out the garbage of cowardly slime.

ਧੰਨ ਜੀਓ ਤਿਹ ਕੋ ਜਗ ਮੈ, ਮੁਖ ਤੇ ਹਰਿ ਚਿਤ ਮੈ ਜੁਧੁ ਬਿਚਾਰੈ॥
ਦੇਹ ਅਨਿੱਤ ਨ ਨਿੱਤ ਰਹੈ, ਜਸੁ ਨਾਵ ਚੜੈ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਾਰੈ॥
ਧੀਰਜ ਧਾਮ ਬਨਾਇ ਇਹੈ ਤਨ, ਬੁਧਿ ਸੁ ਦੀਪਕ ਜਿਉ ਉਜੀਆਰੈ॥
ਗਿਆਨਹਿ ਕੀ ਬਢਨੀ ਮਨਹੁ ਹਾਥ ਲੈ ਕਾਤਰਤਾ ਕੁਤਵਾਰ ਬੁਹਾਰੈ॥ ਸਵੈਯਾ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ)

On this day of the celebration of the Birth of Khalsa we pray for the revival and the Renaissance of the Khalsa and the Khalsa ideals.

(Translated from Panjabi to English by Prof. P. S. Sidhu)

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ।। ਨਾਨਕ ਰਾਹ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ ।। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ।।

Those that eat the bread of their labour
and give away something in charity Saint Nanak
Truly recognize the way. (P.1245 GGS)

The Ananda of Giving Without Expectation

Kamal Jain

Nature is abundant in giving. Earth becomes unique and rare due to this very abundance of nature. Unlimited opportunities, quantities of things and diverse forms of life are available in nature along with infinite time and space. Nature returns manifold of whatever it gets. The generosity of nature is to ensure that life goes on and thrives. Nature finds joy and happiness in this and it is enriched by only giving liberlly.

Many believe in maximising wealth and think that by giving, they will lose all of it. But in the domain of the heart, giving is not equivalent to losing. Generosity and kindness are two qualities which prompts one to give and true giving comes from the same source inside us known as inner bliss which is supreme happiness blended with contentment.

ENOUGH TO SHARE

Generosity stems from our belief that we have enough to share. It is the most natural, outward expression of an inner attitude of compassion and conviction that whatever excess we have, is for the benefit of those who are in need. Rivers do not drink their own water, nor do trees eat their own fruits. Even the rain clouds don't eat the grains reared by them. They enjoy in giving only. Our devotion to developing the habit of giving like the river, sun or earth brings out the qulity of generosity in us.

Mark Twain said that kindness is the language which the deaf can

hear and blind can see. Lao Tzu wrote "Kindness in words creates confidence. Kindness in thinking creates profoundness. Kindness in giving creates Love."

Sometimes we have enough, but are incapacitated by our greed, and so we do not share what we have. Unless we are content, we cant's even think of giving anything. Greatness is not what we have, but it is in what we give. That's why great people use their wealth for the benefit of others. A great sage in Babylon said,"The reward of charity depends entirely upon the extent of the kindness in it."

GENEROUS AND KIND

We may be afraid of generosity because we may think that someone may take advantage or oppress us. But by cultivating generosity. We oppress only our greed and attachement, allowing our true nature to express itself. Cultivating generosity and kindness enables us to graduate from the 'taking mindset' to that of giving.

Giving does not mean just giving money and other material things. Erich Fromm, a psychoanalyst and philosopher, said that we should give to others, all that is alive in us-our interest, understanding, knowledge, humour-everything in us that's good. In doing so, we enhance the sense of aliveness in others while enhancing our own. When we give, we get a "heightened vitality" of what it means to be human.

Once giving becomes our attitude, it can be in any form. It could be a kind word, a simple smile or appreciation, sharing knowledge or giving support to someone during a difficult time. Giving in terms of our time, patience, wisdom, compassion, tolerance and caring are worth more than anything money can buy. Giving simply is pouring out the goodness of our hearts with no self-serving motives.

Source: speakingtree T.O.I